

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: У складу са одредбама из новог Правилника о друштвеном стандарду корисника пензија, за помоћ пензионерима издвојено више од девет милиона динара и равномерно распоређено општинским удружењима

КОНТАКТ ЦЕНТАР
Радним данима
8-15h

0700/017-017
по цени локалног позива

011/3060-680
за позиве са мобилног
телефона и из иностранства

ПРВИ ПАКЕТИ НОВОСАДСКИМ ПЕНЗИОНЕРИМА

ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР:
Драгана Калиновић

**ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:**
Весна Анастасијевић

РЕДАКЦИЈА:
Париска бр. 9,
11000 Београд,
e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:
011/2030-745
факс: 2638-201

**ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
ЗА ВОЈВОДИНУ:**
Мирослав Мектеровић
Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад
021/487-7754,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail:
miroslav.mekterovic@pivojv.rs

ШТАМПА:
Штампарија
Службени гласник

ОГЛАШАВАЊЕ:
011/2030-745

Рукописи и фотографије
се не враћају.

Електронско издање:
www.pio.rs/glasosiguranika

ПРВИ ОКТОБАР – МЕЂУНАРОДНИ ДАН СТАРИЈИХ ОСОБА

Заузми став према предрасудама

Међународни дан старијих особа је посебан дан за ову популацију широм света. Слоган овогодишње кампање „Заузми став према предрасудама везаним за старење и старије особе“ изабран је с циљем да се скрене пажња јавности на постојање предрасуда везаних за старење и старије људе и промовише позитивна слика старења кроз примере добре праксе.

Савремено друштво карактерише постојање одређених клишеа за поједина животна доба, а за старост посебно. Будући да је за модерна друштва управо карактеристично повећање броја старијих становника и интензивирање старења становништва, парадоксално је да су управо у тим друштвима предрасуде и стереотипи о старијима распрострањенији него икада пре. Ови ставови су примери предрасуда у вези са старијим особама – стереотипа који се односе на дискриминацију појединца или групе људи због њихових година. Овакви ставови приказују старије људе као слабе, оне „чије је време прошло“, неспособне за рад, физички и ментално споре, са неким поремећајем

или неспособношћу или као беспомоћне. Предрасуде усмерене ка старијим особама служе као социјални зид између генерација.

Најчешћи стереотипи се односе на то да су стари људи они „чије време је прошло“, који су беспомоћни, да ће сви стари људи постати сенилни, да не заслужују здравствену негу, а везано за жене, да су старије жене мање вредне од млађих.

Ови стереотипи могу да спрече старије особе да у потпуности учествују у друштвеним, политичким, економским, културним, духовним, грађанским и другим активностима. Млађи људи такође могу да утичу на ове одлуке својим ставовима према старијим особама, или пак да стварају баријере у вези са социјалним укључивањем старих. Овај зачарани круг може се избећи разбијањем оваквих стереотипа и променом сопствених ставова о старима.

Обележавање Међународног дана старијих особа укључиће ове године велики број здравствено-промотивних активности у локалној заједници као што су предавања, здравствено-промотивне изложбе, трибине, округли столови, конференције за новинаре, јавне манифестације, концерте, спортске догађаје, базаре здравља и слично. Та дешавања ће се организовати током целог месеца.

Девета Олимпијада спорта, здравља и културе трећег доба која се и ове године одржава у Врњачкој Бањи и која сваке године броји по више стотина учесника најбољи је доказ да су старије генерације спремне да уживају у животу, да се такмиче и забављају. Њихова бројност, спортски дух током дневних активности и неуморно забављање у вечерњим сатима уз музику најбољи су доказ да године не морају да буду препрека за уживање у животу у сваком добу.

В. А.

Свечаност на Бежанијској коси

Међународни дан старих пригодно се и ове године обележава у Дому за старе на Бежанијској коси. Учесници су сви домови у оквиру Установе Геронтолошки центар Београд, а под слоганом „Наша прича“ пажња је посвећена положају и значају старих у друштву. На традиционалној свечаној академији учествују познати глумци и певачи али и чланови глумачких и фолклорних секција из пензионерских удружења и Дневних центара и клубова.

СПРОВОЂЕЊЕ ПРАВИЛНИКА О ДРУШТВЕНОМ СТАНДАРДУ КОРИСНИКА ПЕНЗИЈА

Новосадски пензионери преузели пакете солидарне помоћи

Према новом Правилнику о друштвеном стандарду пензионера, осим рехабилитације у РХ центрима и бањама Србије о трошку Фонда ПИО, омогућено је да најугроженији корисници пензија сада могу да остваре и друге видове помоћи, попут оне у храни, лековима, медицинском материјалу, огреву и средствима за хигијену.

Александар Вулин, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, присуствовао је првој организованој додели солидарне помоћи 23. септембра у просторијама Удружења пензионера града Новог Сада, коју су организовали домаћини у сарадњи са својим колегама из Удружења новосадских пензионера, за 80 најугроженијих пензионера из Новог Сада. Међу бројним члановима ова два удружења (која заједно имају више од 20.000 чланова), званицама и гостима, овом догађају присуствовали су и Предраг Вулетић, покрајински секретар за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Бранислав Митровић, председник Управног одбора РФ ПИО, Драгослав Ђукановић, члан УО РФ ПИО, др Александар Милошевић, заменик директора РФ ПИО, и Славко Имрић, директор Покрајинског фонда ПИО, са сарадницима.

Министар Вулин је овом приликом истакао да је политика Владе Републике Србије да сваки економски успех привреде осете прво пензионери и радници.

– Новим Правилником о друштвеном стандарду пензионера предвиђено је, у складу са законом, да се средства намењена у ове сврхе расподељују на нов, другачији начин. И даље ће највећи део новца одлазити на рехабилитацију у бањама о трошку Фонда, али део новца ће бити употребљен и за солидарну помоћ пензионерима у храни,

Александар Вулин уручује први пакет солидарне помоћи Славици Влаовић

лековима, огреву... То значи да што више новца будемо имали од доприноса, више ћемо и издвајати за стандард наших најстаријих суграђана. А једна радосна вест јесте да је закључно са 21. септембром ове године ниво доприноса увећан за 1,96 одсто у односу на план, односно у државну касу од јануара до септембра је од доприноса уплаћена 5,1 милијарда динара више од планираног, што значи да држава све мање дотира за пензије из буџета – изјавио је Александар Вулин.

Према речима др Александра Милошевића, Фонд ПИО је ове године, у складу са одредбама из новог Правилника, за солидарну помоћ пензионерима издвојио више од девет милиона динара, што је равномерно распоређено свим општинским удружењима пензионера, на основу учешћа броја пензионера са подручја одређеног удружења у односу на укупан број корисника пензија. Том приликом истакао је и да критеријуми и организација за доделу

солидарне помоћи морају бити у потпуности транспарентни и доступни свим пензионерима на исти начин. Он је похвалио и активност новосадских удружења на овом послу.

– Додела солидарне помоћи у пензионерској организацији Новог Сада представља пример како би требало да се дели ова помоћ, на транспарентан и правичан начин, у складу са Правилником. Веома смо задовољни начином реализације – рекао је др Александар Милошевић.

Фонд ПИО је за солидарну помоћ пензионерима Новог Сада у овој години из средстава за друштвени стандард издвојио укупно 363.217 динара. Избор пензионера којима је помоћ додељена спровела су удружења пензионера из Новог Сада преко својих месних организација, које су и предложиле списак конкретних корисника.

– У свакој месној заједници имамо месне организације пензионера који су сами предложили људе којима је помоћ

најпотребнија. Најбоље комшије и пријатељи из Будисаве, Каћа, али и Новог Сада знају ко је најсиромашнији и ко је најугроженији, и ти пензионери су данас овде, њих 80. Дакле, критеријум је био стварно стање на терену, како ко живи и коме је ова помоћ најпотребнија. Наше удружење има уговоре о сарадњи са предузећима која су по спецификацији припремила пакете солидарне помоћи, али су их и сами „појачали“ својом донацијом, а фирма за огрев је обезбедила и бесплатну доставу огрева на адресе корисника – објаснио је Момо Чолаковић, председник Удружења пензионера града Новог Сада.

Непосредно пре него што је Александар Вулин уручио први пакет солидарне помоћи пензионерки Славици Влаовић, Момо Чолаковић је најавио скоро удруживање две најбројније организације пензионера у Новом Саду, а председник Удружења новосадских пензионера Мирко Ковачевић је то и потврдио.

Мирослав Мектеровић

САВЕТОВАЊЕ ЛЕКАРА ВЕШТАКА РФ ПИО У ВРДНИКУ

Одговоран посао лекара вештака

Покрајински фонд ПИО, на челу са директором Славком Имрићем, био је домаћин 14. Саветовања лекара вештака РФ ПИО, одржаног од 27. до 29. септембра у Специјалној болници за рехабилитацију „Термал“ у Бањи Врдник. Већ традиционално саветовање лекара вештака Фонда ПИО, ове године било је тематски посвећено медицинском вештачењу права на помоћ и негу другог лица.

Лекари вештаци Фонда имали су прилику да се на овом стручном скупу упознају са новим достигнућима медицинске науке и праксе у лечењу пацијената које су им из ове области представили професори са Медицинског факултета у Новом Саду. Такође, и са искуствима у раду и законским решењима Републике Словеније из ове области, које им је исцрпно изложио др Живота Ловренов из словеначког Завода за пензијско и инвалидско осигурање.

Александар Вулин, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, обраћајући се присутнима приликом отварања Саветовања, рекао је да постоји дилема да ли је сврха новчане накнаде за помоћ и негу другог лица само признавање одређеног здравственог стања и самим тим коришћења извесне надокнаде, без обзира на материјално стање, или је сврха да помоћ добију само они којима је заиста и потребна. Овом приликом истакао је и да је задовољан радом лекара вештака Фонда и да је, између осталог, и њиховим додатним ангажовањем на ревизији инва-

Др Александар Милошевић, Бранислав Митровић, Александар Вулин, др Берислав Векић, Славко Имрић и др Дика Кајевић

лидских пензија држава уштедела око милион евра.

– Лекари Фонда ПИО раде један веома тежак и одговоран посао. Њихова вештачења су пресудна за добијање одређених облика социјалне заштите. У њихову стручност нико не треба да сумња, ни у њихову хуманост. Лош је Законом из 2003. године била утврђена законска обавеза да се врши ревизија инвалидских пензија, али раније није било храбрости или воље да се поштује закон, и ова влада је прва која активно спроводи ту обавезу – рекао је министар Вулин.

Министар Вулин је обавестио присутне и да је у поступку ревизије инвалидских пензија до сада истријажирано 59.653 предмета, прегледано 4.625 корисника, на основу тога обустављена је исплата 324 инвалидске пензије и поднето је 16 кривичних пријава против оних који су се огрешили о закон. Нагласио је да је сада тренд да комисијама у Фонду ПИО захтеве

подносе само они којима је помоћ потребна и који заслужују да им друштво помогне, јер је сада јасно да ће држава проверавати и водити рачуна о поштовању закона.

Славко Имрић је истакао да је министар својим присуством на овом саветовању показао колики значај придаје унапређењу рада Фонда, као и др Берислав Векић, државни секретар у Министарству здравља, који је био присутан на отварању Саветовања. Директор Покрајинског фонда Имрић изнео је податке који прецизније говоре о раду лекара вештака у Фонду.

– У Републичком фонду ПИО ради 85 лекара вештака што је мање него што их је раније било, али обим посла им није смањен, јер по разним основама годишње обаве вештачење око 150.000 захтева. Од тога је највећи део везан за област пензијског осигурања – око 125.000, а готово половина тих захтева се односи на признавање права на

новчану накнаду за туђу помоћ и негу (више од 60.000). Од тог броја у прошлој години је извештачено 85 одсто, а позитивно је решено 39 одсто захтева – рекао је Славко Имрић и додао да је зато вештачење по захтевима за помоћ и негу другог лица и изабрано за главну тему овогодишњег саветовања лекара вештака Фонда.

Др Дика Кајевић, директор Сектора за медицинско вештачење, позвао је присутне да сазнања и искуства са овог стручног скупа искористе за унапређење поступка медицинског вештачења у Фонду.

Међу гостима Саветовања, између осталих, били су и Бранислав Митровић, председник Управног одбора РФ ПИО, др Александар Милошевић, заменик директора РФ ПИО, Маријан Папеж, директор словеначког Завода за пензијско и инвалидско осигурање, са сарадницима.

Мирислав Мектеровић

Потврде за ученике и студенте

Ученици који користе породичне пензије, ако су старији од 15 година, требало је да доставе потврде о школовању до краја септембра да им не би била обустављена исплата припадности.

Студенти, корисници породичне пензије, потврде о школовању треба да доставе

до краја октобра. Право да примају породичну пензију, да подсетимо, имају и самофинансирајући студенти, као и студенти који су на школовању у иностранству. На потврди, која се може предати лично или послати поштом филијали Фонда ПИО која им исплаћује пензију, неопходно је уписа-

ти матични број родитеља по коме се користи пензија.

Ученици, иначе, имају право на породичну пензију до завршетка средње школе, али најкасније до навршених 20 година живота, односно студенти који похађају високошколске установе до навршених 26 година. **Г. О.**

Одговорили на сва питања

У Крушевцу 20, а затим у Београду 21. и 22. септембра, успешно су одржани и овогодишњи дани разговора између фондова пензијског и инвалидског осигурања Србије и Немачке. Као и претходних година три тима саветодаваца и преводилаца била су на услузи грађанима који су дошли по информације и правне савете у вези са стажом осигурања оствареним у Србији и Немачкој.

За ова три дана око 60 странака добило је одговоре на питања у вези са пензијским осигурањем. Како су нам рекли саветодавци, највећи број њих дошао је да се информише о условима за одлазак у пензију и о стажу осигурања оствареном у Немачкој, како би спремно дочекали моменат када испуне услов за пензију. Такође, многе је занимало колико би им могла износити пензија на основу до сада оствареног стажа осигурања у Немачкој, када наврше прописане године живота, а колеге из Немачке имају могућност да ураде такву процену.

Колегиница из ПИО Немачке Хаике Холцапфел пети пут заредом учествовала је у данима разговора између Србије и Немачке у нашој земљи, док су Менди Ничке и Биљана Цапић овим поводом у Србији биле први пут. Све три су врло задовољне како сарадњом и комуникацијом са колегама из Фонда ПИО, тако и радом са странкама. Исте оцене и са до-

Милош Николић, Хаике Холцапфел и Јулијана Липовац са странком (први лево)

маће стране дале су колеге из Одељења за ПИО по међународним уговорима из Дирекције Фонда, Мирјана Поповић, Наташа Куљић и Милош Николић који су се овом приликом први пут нашли у улози саветодаваца. Велику и неизоставну улогу у данима разговора и овог пута имали су преводиоци – Јулијана Липовац из РФ ПИО Србије и Слободан Манојловић из Deutsche Rentenversicherung, ПИО Немачке.

Један од три саветодавна пара чиниле су Менди Ничке, саветница за информације и саветовање осигураника из Минхена, и Наташа Куљић из Одељења за ПИО по међународним

уговорима Дирекције Фонда у Београду. Како је истакла Менди Ничке, целокупна организација ових саветодавних дана у Србији је одлична, као и сарадња са колегама. Најважније од свега је да су странке задовољне. Иако је, према њеним речима, било неколико комплекснијих ситуација у вези са осигурањем где је требало издвојити више времена да би се све разјаснило, ипак су свим странкама успели да помогну.

Наташа Куљић је навела да су се странке, поред осталог, интересовале и за услове за превремену старосну пензију, као и за могућност повраћаја доприноса. Она је, као и остали саветодавци, поред пружања помоћи грађанима, истакла и посебан значај саветодавних дана у погледу размене искустава и знања са колегама из пензијских фондова других држава.

И странке су, готово по правилу, биле задовољне и истичале велики значај организовања саветодавних дана. Наташа Кукољац из Београда дошла је на дане разговора други пут да би разрешила неке недоумице у вези са стажом осигурања и као и пре две године када смо са њом разговарали овим по-

водом, рекла нам је да је и овог пута задовољна.

Љубица Татић из Бешке добила је позив за ове дане разговора, и дошла да се информише о стажу осигурања који је остварила радећи у Немачкој. По завршетку разговора са саветодавцима изразила је велико задовољство, како информацијама које је добила, тако и целом организацијом, а посебне похвале упутила је на рачун љубазности запослених.

Позив за саветодавне дане добио је и Вулета Северин из Београда, и о томе обавестио своју колегиницу Весну Јовановић, која је такође неколико година била запослена у Немачкој. Обоје су прилику да директно разговарају са саветодавцима из српског и немачког фонда искористили први пут, а иако до пензије треба да прође још много година, било им је значајно да разјасне све што их је занимало у вези са до сада оствареним стажом осигурања. Обоје су истакли да је постојање могућности да странке на овај начин добију информације и појашњења сјајна ствар и имали су само речи хвале за овај вид услуге намењене корисницима и осигураницима.

В. Кадић

У октобру саветодавни дани између Србије и Хрватске

Наредни дани разговора у организацији Фонда ПИО, овог пута у сарадњи са Хрватским заводом за мировинско осигурање, биће одржани 4. октобра у Сремској Митровици, у просторијама филијале Фонда ПИО у улици Светог Димитрија бр. 4, и 5. октобра у Београду, у просторијама Службе 1 Филијале за град Београд, Булевар уметности 10, од 9 до 17 часова. Сви заинтересовани грађани, који имају стаж осигурања навршен у Србији и Хрватској, односно корисници права из ПИО остварених применом билатералног споразума о социјалном осигурању између две државе, треба да пријаве учешће и закажу термин доласка на телефон број 011/2030-745. Приликом доласка требало би да понесу документацију у вези са осигурањем, као и лична документа.

ИЗАЗОВИ ПРИСТУПАЊА СРБИЈЕ ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА

Србија добро припремљена

У Београду је 19. септембра одржана конференција „Изазови приступања Србије Европској унији“, коју су организовали амбасада Републике Аустрије и Завод за социјално осигурање Републике Србије (ЗСО). Отварању конференције, поред осталих, присуствовао је и министар за рад запошљавања, борацка и социјална питања Александар Вулин.

Након отварања конференције уследиле су панел дискусије на тему изазова приступања Европској унији из три различите перспективе – из перспективе парламента, синдиката и социјалног осигурања.

Учесници трећег панела, који се односио на социјално осигурање, били су Бернард Шпигел, начелник одељења за међународна питања социјалног осигурања у Савезном министарству за рад, социјална питања и заштиту потрошача Републике Аустрије, Бернард Шварц, некадашњи шеф кабинета у Савезном министарству за рад, здравље и социјална питања Републике Аустрије и председник аустријске Комисије за пензијску реформу, затим Винфрид Пингера, директор Завода за пензијско осигурање Републике Аустрије, као и Зоран Пановић, директор ЗСО, и Милош Никач, заменик директора ЗСО.

Током дискусије, коју је водио Оливер Хилер, аташе за рад и социјална питања Републике Аустрије, говорило се, поред осталог, о значају припрема за приступање ЕУ из угла социјалног осигурања. Како је навео Бернард Шпигел, према искуствима Аустрије, али и других земаља, изазови са којима се запослени у области социјалног осигурања сусрећу су велики, и не могу се сви јасно предвидети пред сам почетак преговора, већ конкретне форме изазова добијају током чланства. У том контек-

сту, одлуке Европског суда правде имају значајну улогу као оријентир у ком правцу се европска законодавна пракса креће.

Милош Никач се осврнуо на дугу историју социјалног осигурања у Србији, као и на дугу историју у области билатералне сарадње, наводећи као пример споразум са Француском потписан још 1951. године. Оваква координација два различита система представља добар темељ за прилагођавање

Бернард Шварц је говорио о утицају демографских промена на социјално осигурање, што је приказано у извештајима Европске комисије, и о померању старосних граница за одлазак у пензију у том контексту, уз назнаку да се стање на тржишту рада не узима увек довољно у обзир.

Током дискусије разматрала се и тема извоза давања која се плаћају из доприноса, односно

Министар Вулин говори на отварању конференције

прописима ЕУ. Иако је Србија у том контексту у доброј позицији, како је закључио Никач, предстоји још много корака.

Винфрид Пингера, такође је истакао да је тешко све унапред предвидети и припремити када је реч о процесу приступања ЕУ, као и да се област социјалног осигурања споро развија. Он се сложио са оценом да је Србија добро припремљена за приступање ЕУ и нагласио добру сарадњу коју две државе имају у области примене споразума о социјалном осигурању.

Важност међусобне координације институција, кроз бољу сарадњу, бољу информисаност и заједнички рад, нагласио је Зоран Пановић. Он је истакао и значај прерасподеле постојећих кадрова у циљу бављења евроинтеграцијама, затим бољу организованост у оквиру институција, као и склапање нових споразума о социјалном осигурању.

проблем тзв. социјалних миграната. У овом контексту изнети су и конкретни подаци који се односе на Аустрију, а који су указали на то да проблем није толико изражен колико се често чини.

Као један од позитивних примера активности српске стране поменути су уговори о примени европских картица из здравственог осигурања на територији Републике Србије, који су склопљени са девет држава чланица ЕУ, укључујући и Аустрију, што представља „корак унапред“, тј. нешто што тренутно процес преговарања још не захтева.

Како је на крају закључено, процес проширења и преговора је двосмерна улица, и процес коме треба храбро приступити, а иако појединачне препреке са којима се земље на том путу сусрећу морају бити решене, идеје политичке стабилности и регионалне интеграције треба да имају приоритет.

В. К.

Грађани на првом месту

Приликом отварања конференције министар Александар Вулин је изјавио да Влада Србије спроводи политику европских интеграција, али у складу са оним што је добро за грађане Србије.

– Ми јесмо окренути ка Европској унији, али смо окренути и себи. Европска унија за нас није циљ, него пут ка друштву какво желимо да буде – казао је Вулин. Он је рекао да Србија ЕУ не доживљава као „безгрешну“ и савршену, него јој тежи водећи рачуна да су њени грађани на првом месту, што представља однос поштовања и реалних интереса.

Говорећи о стварима на које Србија не може да утиче, као што је питање да ли је ЕУ уморна од проширења, Вулин је рекао да можемо да утичемо на то да Србија буде за углед и земља коју желе у ЕУ као партнера и у којој грађани добро живе. Он је истакао да је на нама да мењамо Србију набоље, али не зато што то други желе, него зато што су то добре ствари за живот.

Према Вулиновим речима, поглавље два у приступним преговорима са ЕУ, које се односи на слободно кретање радне снаге, може да буде отворено и да се пред Владу изађе са преговарачком позицијом, али да за поглавље 19, које се односи на социјалну политику и запошљавање, треба још прећи значајан пут.

ПРИВРЕМЕНА РЕШЕЊА (2)

Уплаћени доприноси – услов за признавање стажа

Најчешћи разлози за доношење привременог решења су непотпуни подаци о просечној заради и неуплаћени доприноси

Поред разлога наведених у прошлом броју, најчешћи разлог због којег скоро сви пензионери добијају привремена решења јесте законска обавеза да се износ пензије одреди и на основу зараде остварене у години у којој се одлази у пензију, уколико је осигураник у тој години навршио стаж осигурања. Како је и ову зараду потребно довести у однос са просечном зарадом запосленог у Републици Србији у тој години, то значи да је неопходно да се податак о тој просечној заради објави, као и да послодавац пријави податке о зарадама својих запослених. Обавеза послодавца је да податке о зарадама запослених пријави Фонду до 30. априла наредне године. Из ових разлога, зарада остварена у години у којој се утврђује право не може да се узме у обзир у току те календарске године, него најраније почетком наредне године што условљава доношење привремених решења.

За осигуранике самосталних делатности и пољопривреднике, предуслов за признавање стажа је да су они уплатили доприносе за ПИО и да су о тим уплатама приложили одговарајуће доказе. Важно је нагласити да су сви „самосталци“ и пољопривредници у обавези да уплате доприносе за све периоде обављања делатности, без обзира на то да ли су ти периоди услов за признавање права на пензију. Уколико сви доприноси нису плаћени, а услови за пензију су испуњени на основу

Мирослав Мирић

плаћеног стажа, доноси се привремено решење које се замењује када се дуг намири, или уплатом, или одбијањем 1/3 месечног износа пензије, у складу са законом. Исту обавезу имају и осигураници запослени за периоде за које су сами уплативали доприносе – продужено осигурање, осигураници по уговору о спровођењу пензијског и инвалидског осигурања (уметници, спортисти), осигураници по члану 15 Закона о ПИО и други.

Како подаци који недостају могу да утичу на износ пензије?

У зависности од природе података који недостају, могућа је ситуација да је пензионеру урачунат комплетан стаж, али да за поједине периоде нису утврђене зараде и тада се ти периоди у обрачун укључују према законским прописима, а дешава се и да неке периоде уопште није било могуће урачунати у пензијски стаж.

У случају када неки периоди стажа осигурања уопште нису утврђени, прибављање ових података најчешће доводи до повећања износа пензије јер се увећава укупно утврђен пензијски стаж што непосредно утиче на обрачун висине пензије. Међутим, у ситуацијама када је стаж већ био утврђен, а нису били познати само подаци о за-

радама, различити фактори утичу на то какав ће бити коначан износ пензије у односу на онај који је био утврђен привременим решењем.

Како би се ова ситуација боље објаснила, потребно је навести да је Законом о ПИО одређено да се периоди за које нису утврђене зараде закључно са 1992. годином у обрачун узимају као да је у тим периодима остварена зарада која одговара просечној заради у Републици Србији. Уколико је стварна зарада пензионера била мања од просечне, утврђивање таквих података може да умањи коначан износ пензије, док би код оних са већим зарадама коначан износ био већи од оног по привременом решењу.

У периоду након 1992. године, ситуација је нешто компликованија, али и неповољнија за оне пензионере којима подаци о заради нису утврђени. У тим годинама ови периоди се урачунавају као да је пензионер навршио гарантован износ зараде (од 1994. до 1998. године), износ најниже основице осигурања (од 1. 1. 1999. до 31. 8. 2004. године), односно износ најниже месечне основице доприноса (уколико подаци недостају за период након 1. 9. 2004. године). Како су ове основице најчешће ниже (35 одсто просечне зараде запослених у Србији) од стварно остварене зараде, заменом привременог решења пензионер ће, у највећем броју случајева, добити виши износ пензије.

Ако је решење привремено због зараде остварене у последњој години рада, трајање стажа у тој години може да утиче на коначан износ пензије. Иако осигураници често сматрају да обрачун није правилан, јер се зарада остварена у периоду крајем од годину дана доводи у однос са просечном зарадом

у Републици у току целе године, законска формула за обрачун висине пензије узима у обзир трајање стажа, због чега ова примедба није основана. Међутим, како је децембарска просечна месечна зарада виша у односу на зараде из ранијих месеци због тога што многи послодавци крајем године исплаћују бонусе, тринаесту плату, или награђују запослене на други начин, а и номиналне месечне зараде се у току године, по правилу, повећавају, за очекивати је да годишњи лични коефицијент осигураника који је стаж остварио у крајем периоду почетком године, када се доведе у однос са просечном зарадом у току целе године, буде нешто мањи него што би био у случају да је тај осигураник радио свих 12 месеци.

Оваква ситуација је могућа и у некој од ранијих година, а не само у години у којој се остварује право на пензију, а такође је могуће да осигураник буде и у повољнијој позицији због оваквог начина одређивања висине пензије, уколико је у некој години радио, на пример, само у другој половини године.

Ипак, с обзиром на то да се при одређивању висине пензије урачунавају све године у којима је осигураник радио и остваривао зараду, не треба преувеличавати утицај коефицијента утврђеног у једној години стажа на укупан износ пензије.

За крај, важно је нагласити да се разлика између коначног износа пензије и оног који је исплаћен рачуна од дана признавања права, тако да ће пензионери који су пензију примали по привременом решењу, по утврђивању коначног износа пензије добити разлику до износа који им је припадао од првог дана.

Мирослав Мирић

САВЕЗ ПЕНЗИОНЕРА СРБИЈЕ И ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Договори о наставку успешне сарадње

Савез пензионера Србије, на челу са председником Ђуром Перићем, недавно је у Кабинет премијера Александра Вучића упутио предлог за наставак успешне сарадње Владе и Савеза пензионера Србије. Приликом овог обраћања, Савез исказује безрезервну подршку Влади Србије и мерама које Влада предузима у циљу финансијске консолидације и опоравка Србије. Истовремено, Савез од Владе тражи помоћ и подршку, износећи постојеће проблеме, али и предлоге за њихово решавање.

Један од предлога успешнијег функционисања Савеза пензионера Србије, овај савез види у приближавању савезима пензионера из региона, наводећи као неке од примера савезе пензионера Црне Горе, Словеније и Македоније, који се налазе у финансијски бољем положају, а средства добијају из више извора – конкретно Савез пензио-

нера Црне Горе средства добија од чланарина, од ресорног министарства и Фонда ПИО, као и од Владе. Чињеница је да Савез пензионера Србије не може да обезбеди довољно средстава за све потребе само кроз чланарине својих чланова.

Савез нуди своју подршку и учешће у грађењу решења која би била од интереса и за органе државе и за пензионере. Савез, такође, на бази стручности својих чланова, нуди своје учешће у обављању различитих послова и активности намењених побољшању друштвеног стандарда и пружању помоћи пензионерима, уз помоћ Владе Србије, надлежних министарстава, Фонда ПИО и локалних самоуправа.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, као министарство у оквиру Владе Србије надлежно за ову област, обраћајући се Савезу пензионера Србије

поводом упућеног предлога, изразило је подршку наставку до сада успешне сарадње са Савезом, и исказало намеру да ће приликом реализације програма Владе, у делу који се односи на пензионере, кад год то буде могуће, тражити и учешће представника Савеза. Представници Савеза ће, као и до сада, учествовати и у наредној фази реформе система ПИО, јер, како наводе из Министарства, само заједничким радом и постигнутим консензусом, планиране мере могу да дају позитивне резултате у интересу и садашњих и будућих пензионера.

Из Министарства наводе да ће, у складу са предлогом Савеза, пажљиво анализирати расподелу средстава за друштвени стандард пензионера и по потреби предузети одговарајуће мере. Наравно, интерес Министарства јесте стварање услова за стабилно финансирање активности Савеза, па ће и

Ђуро Перић

евентуалне мере Министарства бити усмерене у том правцу.

Средства друштвеног стандарда пензионера издвајају се и преко Фонда ПИО, с тим што се највећи део средстава користи за слање око 12.000 најсиромашнијих пензионера на бесплатан бањски опоравак, док је свега 6,7 одсто намењено за солидарну помоћ, интеграцију пензионера у друштво и активности Савеза и пензионерских организација.

Влада Србије је, како је посебно истакнуто, свесна терета који су поднели пензионери због умањења пензија, и у складу са тим ће један од приоритета програма Владе управо бити побољшање њиховог материјалног положаја. С тим у вези, пажљиво се прате сви резултати финансијске консолидације и чим се створе потребни услови, предузеће се одговарајуће мере у циљу заштите имовинскоправних односа према пензионерима. **Г. О.**

Аматерско стваралаштво старијих

Фестивал „Златно доба“, као пример добре праксе у оквиру прихваћеног концепта „активно треће доба“, сврстава Београд у

пријатељске градове за сениоре, по основу препоруке Светске здравствене организације. За 380.000 старијих суграђана

Београдски клубови за старије Геронтолошког центра, 27, 28. и 29. септембра 2016. године, као добар увод у обележавање

октобра, месеца старијих особа, организовали су Фестивал стваралаштва старијих „Златно доба“. И не само за старије Београђане, већ и ради 1.250.000 старијих житеља наше земље. Циљ фестивала јесте активација, афирмација и промоција аматерског стваралаштва старијих, као и неговање и преносење културне баштине.

У оквиру Фестивала стваралаштва старијих „Златно доба“ расписана су два наградна конкурса. Будући да до закључења овог броја „Гласа осигураника“ нису били познати победници, у неком од наредних бројева објавићемо имена најбољих учесника Поетског и „Драматичног“ конкурса. **Г. О.**

У Дому пензионера на Бежанијској коси

Право на рад после пензионисања

Редакцији „Глас осигураника“ обратио се председник Удружења пензионера града Чачка и председник Окружног одбора пензионера Моравичког округа Милорад Марић поводом појачаног интересовања пензионера у вези са њиховим правом на допунски рад, без последица по остварено право на пензију, и недоумица у вези са овом темом. У складу са тим, „Глас осигураника“ обезбеђује одговор на ово питање:

Корисници свих врста пензије (старосна, породична, инвалидска) имају право да поново ступе у осигурање, с тим што старосни пензионери у осигурање могу ући без ограничења, док за породичне и инвалидске пензионере важе посебни услови.

Корисник **старосне пензије** може без ограничења поново ући у осигурање (запослити се) по уговору о раду, уговору о делу, ауторском уговору и сл. и наставити да прима пензију.

Према члану 121 Закона о ПИО, корисник старосне пен-

зије или превремене старосне пензије који се запосли на територији Републике, односно обавља самосталну делатност по основу које је обавезно осигуран на територији Републике, има право по престанку тог запослења, односно обављања те самосталне делатности, на поновно одређивање пензије ако је био у осигурању најмање годину дана. Обавеза послодавца који запосли пензионера или га ангажује по основу уговорног односа јесте да му на зараду, односно уговорену накнаду, уплати и доприносе за пензијско и инвалидско осигурање у износу 26 одсто, али не мора да му плаћа доприносе за здравствено, јер су већ „покривени“ преко Фонда ПИО, као пензионери. Улазак у обавезно осигурање за пензионера значи да, уз редовну пензију, прима и зараду коју уговори са послодавцем.

Поновно одређивање пензије Фонд врши на захтев корисника. Захтев се подноси на одговарајућем обрасцу, који се може добити на шалтеру фили-

јале Фонда или одштампати са сајта www.pio.rs. Фонд је дужан да кориснику права утврди повољнији износ пензије.

Ова могућност не постоји за корисника **породичне пензије**, коме се, ако се запосли или региструје самосталну делатност обуставља исплата породичне пензије. Исплата се обуставља са даном почетка запослења, тј. са даном пријаве на осигурање. Дакле, кориснику породичне пензије кад се запосли не престаје право на породичну пензију, већ се само обуставља исплата пензије за време трајања запослења односно обављања самосталне делатности. Након престанка осигурања, корисник треба да се обрати надлежној филијали како би се наставило са даљом исплатом породичне пензије.

Корисници породичне пензије могу да буду радно ангажовани само по уговору о делу и ауторском уговору. Од 1. јануара 2015. године корисницима породичне пензије који обављају послове по уговору

о делу, ауторским уговорима и сл. неће се вршити обустава исплате пензије, под условом да износ остварене уговорене накнаде на месечном нивоу не прелази износ најниже основице у осигурању запослених, важеће у моменту уплате доприноса.

Када је реч о коришћењу права на **инвалидску пензију**, према важећем Закону о ПИО, инвалидност подразумева потпуни губитак радне способности, а не, како је то раније било прописано, губитак способности за обављање свог посла. Уколико се корисник инвалидске пензије запосли или почне да обавља самосталну делатност, Фонд је дужан да га по службеној дужности позове на поновну оцену радне способности ради утврђивања промена у стању инвалидности. Кориснику се упућује позив за лекарски преглед ради поновне оцене радне способности, а у зависности од оцене органа вештачења, одлучиће се о његовом праву на инвалидску пензију. Право на инвалидску пензију престаће и обуставиће се исплата инвалидске пензије ако се утврди да је дошло до промене у стању инвалидности, односно да више не постоји потпуни губитак радне способности. Уколико се утврди да и даље постоји потпуни губитак радне способности, неће престати право на инвалидску пензију.

Корисник инвалидске пензије остварене по основу потпуног губитка способности за професионалну војну службу (војни инвалидски пензионер), може поново да се запосли, тј. може поново бити у осигурању. Корисник инвалидске пензије који закључи уговор о делу или обавља привремене и повремене послове, неће се изводити на поновну оцену радне способности, нити ће му се обустављати исплата инвалидске пензије.

За разлику од старосних пензионера који се након пензионисања радно ангажују, инвалидски и породични пензионери немају могућност да им се поново изврши обрачун пензије на основу радног ангажовања после пензионисања.

Г. О.

У ИНЂИЈИ ОТВОРЕНА ИНДОНЕЖАНСКА ФАБРИКА „ИНДОФУД“

Посао добило сто радника

У Инђији је 2. септембра почела са радом индонежанска фабрика „Индофуд“ – прва фабрика индонежанских инстант нудли „Indomi“ у Европи која ће у почетку запошљавати 100, а касније 500 радника. Своје производе ће извозити у све земље региона. Ова прва индонежанска инвестиција у Србији, чија вредност прелази 11 милиона евра, користиће највећим делом српске сировине, па се процењује да ће домаће учешће у готовим производима бити веће од 90 одсто. Фабрику „Индофуд“-а у Инђији свечано су отворили председник Републике Србије Томислав Николић и директор ове фабрике Антон Салим. Председник Николић је том приликом истакао:

– Ова инвестиција је од великог значаја за оне који ће овде наћи запослење, али и за бројне пољопривреднике и остале кооперанте који ће по отварању ове фабрике сарађивати са „Индофудом“... Први важни ефекти за српску привреду већ су видљиви, јер је у процесу припреме и изградње овог постројења ангажован велики број локалних извођача грађевинских и монтажних радова. Тако је и у процесу настајања ове фабрике обезбеђен посао за домаће рад-

Антон Салим и Томислав Николић пресецају врпцу

нике. Најважнији ефекат ове инвестиције јесте порука да је Србија способна да игра и победи у најважнијим утакмицама на глобалном тржишту. Доказ за то је што су капиталом инвеститора из Индонезије купљене машине у Јапану, на којима ће вредан и стручан српски радник прерађивати најквалитетније српске сировине у производ који ће се извозити у Америку, Европску унију и широм света. На њима ће, уз име „Индофуд“,

писати „Произведено у Србији“ – истакао је председник Николић.

Отварању фабрике присуствовали су, између осталих, Хари Ричард Џејмс Канду, амбасадор Републике Индонезије у Србији, представници Владе Републике Србије, председник Покрајинске владе Игор Мирковић и чланови Покрајинске владе, као и Владимир Гак, председник општине Инђија.

М. Мектеровић

СТРАТЕГИЈА ЗА ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Европа без баријера

Општи циљ Стратегије за особе са инвалидитетом јесте усаглашавање са Европском стратегијом за ОСИ у осам кључних области, каже за наш лист Божидар Цекић, председник Савеза инвалида рада и члан Савета Владе Србије.

– Области на које се Стратегија односи су приступачност, партиципација, једнакост, запошљавање, образовање и наука, социјална заштита и здравство. Када је реч о приступачности, у Србији је у претходном периоду донето низ прописа којима је створен правни оквир у области физичке и информационе приступачности. Проблем је у свакодневици у којој се особе са инвалидитетом и даље суочавају са многобројним препрекама тако да и даље мора да се ради на испуњавању основног циља: обезбеђивању физичког

приступа пре свега, јер још има много места на која ОСИ једноставно не могу да дођу због физичке баријере – објашњава Цекић.

Иако је положај особа са инвалидитетом уређен бројним законским прописима, чињеница је да су они ипак ограничени у остваривању многих својих права, истиче наш саговорник.

– Посебан циљ у области партиципације зато и јесте омогућавање ОСИ уживање свих утврђених права у пуном обиму. Такође, треба радити и на промовисању равноправног третмана особа са инвалидитетом у свим областима друштвеног живота. Чињеница је да су предвиђени многи подстицаји за запошљавање ОСИ, мере активне политике које и финансијски и на друге начине треба да помогну послодавцу када је у

питању запошљавање ове изузетно осетљиве категорије становништва и да се много тога променило боље по овом питању, али повећање стопе запослености ОСИ је и да даље један од важних циљева – наглашава Божидар Цекић.

Квалитетно инклузивно образовање и целоживотно учење за особе са инвалидитетом је такође од пресудне важности за ову категорију становништва. У области социјалне заштите треба и даље радити на омогућавању једнакости и одговарајућег животног стандарда, а када је реч о здравственој заштити најважније је обезбедити ОСИ право на равноправан приступ здравству.

– То значи да треба још доста радити на очувању и унапређењу здравља ОСИ и обезбедити им ефикасно лечење и рехабилитацију у складу са њиховим могућностима и потребама. Веома је важно да се на свим нивоима друштва подигне свест о недискриминацији ОСИ. А да они могу још много да постигну и на личном плану и за своју земљу, показали су и сада наши параолимпијци освајањем чак девет медаља на Параолимпијади у Рију, на чему им од срца честитам – истакао је Божидар Цекић говорећи о Стратегији за особе са инвалидитетом коју предлаже Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Божидар Цекић

В. А.

Све израженији проблем збрињавања оболелих

Светски дан Алцхајмерове болести – 21. септембар обележен је у Београду уз поруку да ће помоћ државе оболелим особама и њиховим породицама бити већа и приступачнија.

У Србији од ове болести болује око 200.000 људи. Будући да је број оболелих од деменције и Алцхајмера у порасту и у свету и у Србији, надлежни поручују да су капацитети ограничени и да је потребно да се шира друштвена заједница укључи у збрињавање оболелих и помоћ породицама.

Државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Александар Јаблановић рекао је на обележавању Дана Алцхајмерове болести у Дому за старе „Бежанијска коса“ да друштво и држава улажу онолико колико је могуће да се положај особа оболелих од Алцхајмера поправи.

– Министарство и надлежне институције осмишљавају конкретне начине помоћи, од обуке волонтера до обуке чланова породица да се боље и лакше снађу у нези лица која су и даље у кућним условима, с обзиром на то да су капацитети недовољни и да не могу све особе које болују од Алцхајмера бити збринуте у установама – рекао је државни секретар Јаблановић.

Има начина да се побољшају услуге и да помоћ државе породицама и оболелим особама буде још већа и приступачнија.

– Морамо да се сетимо да сваког дана у години живимо са суграђанима којима су наша помоћ и пажња неопходни како би свакодневно обавили своје животне активности на начин који не угрожава њихово здравље и како би живели живот достојан

Александар Јаблановић и Сузана Мишић уручују награде новинарима

човека – нагласио је Александар Јаблановић.

Процењује се да је у свету од Алцхајмерове болести оболело око 30 милиона људи, док је свака друга особа старија од 80 година у ризику да оболи.

Директорка Установе Геронтолошки центар Београд Сузана Мишић истакла је да та институција покушава да скрене пажњу колико је болест учестала.

– У последњих десет година број оболелих је вишеструко повећан и проблем збрињавања оболелих особа је све израженији. Ми смо ту да као институција бринемо о људима, али су наши капацитети ограничени и потребно је да се шира друштвена заједница укључи у збрињавање људи и помоћ њиховим породицама. У Дому за старе „Бежанијска коса“ је пре две године отворено

реновирано посебно одељење за смештај особа оболелих од деменције и Алцхајмерове болести, а у делу за непокретне и тешко покретне кориснике у одмаклој фази болести налази се 106 постеља – нагласила је Сузана Мишић.

Поред неге и здравствене заштите, за кориснике је организована радна терапија по посебном протоколу прилагођеном особама оболелим од деменције, као и саветодавни рад са члановима њихових породица.

Геронтолошки центар и Алцхајмер асоцијација Србија 21. септембра на Тргу Републике поставили су монтажни лавиринт како би на симболичан начин представили живот особе оболеле од Алцхајмерове болести, сталан пад њене меморије и менталних функција.

– Инсталацијом лавиринта желели смо да дочарамо људима који нису упућени шта значи снаћи се у непознатим условима и околностима и како изгледа дан особе оболеле од Алцхајмера – објаснила је Сузана Мишић.

Обележавању Светског дана Алцхајмерове болести присуствовали су многобројни грађани и познате јавне личности: лекари, глумци, стручњаци из ове области дајући на тај начин допринос ширењу свести о овој болести и потреби да се као друштво укључимо максимално у пружање помоћи и подршке и оболелима и члановима њихових породица који заједно са њима пролазе кроз све фазе болести.

У оквиру обележавања Светског дана подељене су и три награде за најбољу новинарску причу о Алцхајмеровој болести.

В. Анастасијевић

Велико интересовање грађана на Тргу Републике

ПАНАЦУР У ЈАЛОВИК ИЗВОРУ НА ВЕЛИКУ ГОСПОЈИНУ

Као у стара добра времена

Сабор на Панацур, 21. по реду, традиционална манифестација изворних песама и игара, одржан је 28. августа, на Велику госпојину, у селу Јаловик Извор, подно Старе планине (40 км од Књажевца).

Сабор је манифестација која већ 21 годину на прави начин негује стваралаштво овог краја. Надметали су се певачи, хармоникаши, фрулаши, гајдаши и трубачи обучени у народне ношње.

Дан пре фестивала одржан је обред код Крста у месту Равниште (где се некада одржавао Панацур). Било је ту чобанских и других игара, а у вечерњим часовима у селу су организована седенћа (прела) све по старинским обичајима. На крају је организована заједничка вечера уз песму и игру, уз пратњу свирача.

На Велику госпојину од раног јутра стизали су аутобуси из Књажевца, Пирота, Зајечара, као из осталих градова из окружења у којима је највише бивших житеља овог села. У преподневним сатима уз пратњу трубача ишло се на Врело где су приказани старински обичаји са водом, а затим на обред у цркву Света Петка, изграђену 1860. године.

У подне је почео фестивал. Учеснике и госте поздравили су Жика Раденковић Ћитич, естрадни уметник, зачетник идеје о Сабору 1996. године, и Милан Ђокић, председник општине Књажевац. Идеја је била да се кроз

музику, песму и игру од заборава сачува богато културно наслеђе.

На овогодишњи сабор, који је организовала Туристичка организација Књажевац, пријавило се више од 100 такмичара. Посетиоци су могли да виде наступе бројних певача свих генерација, вештину музицирања показали су многи инструменталисти. Као и обично, највише пажње привукли су млађи чланови фолклорних ансамбала из Књажевца и Сврљига, као и наступ блех оркестра „Барка“. Наступили су и естрадни уметници Андреја Бајић и Светлана Томић. За мис сабора изабрана је Аница Виденовић из Сврљига, а за мис шарма Драгана Адамовић из Ргошта код Књажевца.

И док су једни пратили фестивалски програм, други су уживали у храни и пићу у хладу под шатором, а трећи обилазили бројне тезге и разгледали робу у намери да нешто пазаре. Представљене су и рукотворине, уметничке слике и други предмети домаће радности.

Учесници и гости Сабора учинили су да Јаловик Извор поново, макар на један дан, оживи. Доживљаји из тог дана се у овом селу памте целе године, јер је село опустело због одласка младих у градове. Расејани по Србији и свету целе године чекају овај дан да дођу и обнове успомене на свој крај и обичаје.

Драгић Ђорђевић

ГАСТРОНОМСКЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ У СРБИЈИ

Карађорђеви дани гурманлука

Трећег дана месеца септембра на обали Мораве код Велике Планае одржана је традиционална манифестација Карађорђеви дани гурманлука, где су се мајстори кувања из Смедеревске Паланке, Смедерева и села великоплањанске општине још једном опробали у кувању познатих домаћих јела. Спремали су мајстори кувања надалеко познати гулаш, рибљу чорбу, пасуљ, чорбу од парадајза...

И тако, ред кувања, ред приче, песме, игре и културно-уметничког програма, дошло се и до проглашења најбољих. У припремању рибље чорбе победила су „Сложна браћа“, други су били „Пингвини“, а треће место припало је окупљенима око професора

из Угоститељске школе „Вук Караџић“. „Моравски цивџани“ били су најбољи у кувању пасуља, други су били чланови екипе Ненада Филиповића, док је треће место припало представницима УШ „Вук Караџић“ из Велике Планае. У

кувању слатког и киселог купуса најбоље су биле „Женске руже Бугарије“, друге су биле „Планинарке Врбице“, а треће место освојили су „Извиђачи Бугарије“. Највише такмичара било је у категорији кувања гулаша. Најбоља је била екипа

„Кусадак“, из истоименог села у општини Смедеревска Паланка. Други су били „Чичини јахачи“, док је треће место припало представници великоплањанске УШ „Вук Караџић“.

Треба напоменути, по оцени жирија и то ван конкуренције, да су одлична јела припремили „Чичини јахачи“, „Планинари Врбице“ и Божидар Марковић. Они су се потрудили да сто буде разноврснији па су сервирали парадајз чорбу, динстано месо и шкембиће. За труд и иновацију награђени су захвалницом. Нису били заборављени ни посетиоци, публика и навијачи којима је организатор сервирао планинарски гулаш.

Иначе, организатор ове традиционалне манифестације били су Туристичко-спортски центар Велика Плана и истоимена општина.

Сл. Костантиновић

Тајна бећар паприкаша

Удружење жена „Тифани“ из Добринца, села у румској општини, почетком септембра организовало је такмичење у кувању бећар паприкаша. Тога дана жене су изложиле колаче и ручне радове, а мушкарци су им се придружили у кувању бећар паприкаша. Домаћини су организовали и такмичење у брзом једењу кукуруза шећерца и круњењу кукуруза.

На манифестацији су се окупиле жене из Грачанице, Врдника, Шимановаца, Купинова, Лаћарка, Старог Врбаса, Сурчина, Голубинаца, Старе Пазове, Деча и других места.

У центру села орила се „жива“ музика, а коло су заиграле и учеснице.

Гости су припремали паприкаш у осам котлића, док су се домаћини посебно такмичили. Најкуснији је према оцени жи-

рија направила Зорица Будулица из Пећинаца, друго место је припало Митру Радонићу из Руме, а треће је освојила Верица Исаковић из Краљеваца.

– Важан је редослед – црни лук, паприка, мало тиквица и на крају парадајз. Додам со, вегету, першун и оригано и све добро укувам. Иначе, било ми је теже да кувам у котлићу него код куће на шпорету – истакла је победница Зорица Будулица.

Другогласирани такмичар каже да није дозвољавао женама да му се мешају у посао док је кувао бећар паприкаш.

– Ставио сам две врсте паприке и био је средње љут да би сви могли да га једу. Класичан је, није било других додатака, као што је сланина, јер то онда не би био сремачки бећар паприкаш. Ја сам пензионер и одлазим на овакве манифеста-

ције које су лепе због дружења – рекао је Митар Радонић.

Најлепши штанд имале су Врдничанке, друго место је припало румској Уметничкој радионици „Креативна душа“, а треће МО Савеза слепих из Руме.

Награде за најбоље етнопоставке добиле су чланице удружења из Старог Врбаса, Грачанице и Сурчина, а признања за најлепше колаче и пецива припала су женама из Деча, Старе Пазове и Купинова.

За највеселије на манифестацији проглашене су жене из Лаћарка, Шимановаца и Голубинаца.

Добринчанке су се потрудиле да приреде и пригодан програм. Гости су уживали у игри чланова „Фит – форме“ из Руме, културно-уметничких друштава

из Добринца и Краљеваца, а представили су се и млади музичари Филип Стојшић и Горан Грбић, победници на републичким такмичењима.

– Трудили смо се да сви буду послужени и да се осећају пријатно, али увек може боље. Гошће су биле задовољне и веселе, што је, надамо се, знак да смо добро организовале манифестацију – казала је за наше новине Славица Беговић, председница добриначког Удружења жена „Тифани“.

Други сремски бећарац је завршен заједничком вечером учесника уз музику.

Гордана Вукашиновић

У ЛЕСКОВЦУ ПОЈЕДЕНО ДВА ШЛЕПЕРА РОШТИЉ МЕСА

Роштиљијада између брэнда и вашара

Двадесет и седма по реду, традиционална привредно-туристичка манифестација лесковачка „Роштиљијада“ завршена је почетком септембра. Процењује се да је неколико стотина хиљада посетилаца појело више од два шлепера роштиљ меса и других кулинарских ђаконија и попило исто толико пива и вина из винарских подрума југа Србије.

Овогодишња „Роштиљијада“ имала је и пратећи програм: такмичење мајстора роштиља, такмичење ученика средњих угоститељских школа, прављење пљескавице „из руку“, али и највеће Гинисове пљескавице, као и већи број спортских сусрета и пословних скупова привредника из целе Србије.

Свеукупни победник у прављењу роштиља је Лесковчанин на привременом раду у Софији Саша Стаменковић. Иван Миленковић из лесковачког ресторана „Колиба“ био је најбољи у прављењу лесковачког ћевапа, а његов колега из софијског ресторана „Вила парк“ у припреми „пуњене пљескавице“. У аранжирању роштиља победио је Горан Живковић, такође из Лесковца.

Да Лесковчани љубоморно чувају вишедеценијску традицију припреме роштиља приказали су и победници такмичења уче-

ника из Средње угоститељско-трговинске школе из Лесковца победивши своје колеге из Бугарске и суседне Македоније.

Лесковчани Предраг Лазаревић, власник ресторана „Колиба“, и његов помоћник мајстор роштиља Љубиша Ђорђевић направили су и испекли пљескавицу тешку 63,3 килограма, пречника 169 центиметара а дебљине у просеку око 2,5 центиметара.

– Ево већ 18 година имамо штанд на лесковачкој „Роштиљијади“ а први пут се такмичимо у прављењу пљескавице за Гиниса. Драго ми је да смо успели и поставили до садашњи апсолутни рекорд – задовољан је Предраг Лазаревић.

Лесковчане и њихове госте из Србије, бивших република СФРЈ и суседних земаља током „Роштиљијаде“ забављале су групе „Рибља чорба“, „Галија“ и „Лесингтон“, затим Неда Украден, звезде Гранда и бројни трубачи, такмичари из Гуче.

Било како било, у Лесковцу се све димило, и један од нишких пилота се нашалио ове седмице да је авионом улетео у густе облаке дима са лесковачке „Роштиљијаде“ те да је дошао ту да види о чему се заправо ради.

Ипак, многи Лесковчани су мишљења да „Роштиљијаду“ под хитно треба иселити из центра града, јер је центар овим озбиљно запрљан.

Има, међутим, и мишљења да је ова манифестација идеална прилика за град Лесковац за уговарање нових пословних аранжмана и стварање доброг пословног амбијента, што је неколико дана раније на медијском брифингу у Лесковцу истакао и Марко Чадеж, председник Привредне коморе Србије.

По свему судећи, 27. лесковачка „Роштиљијада“ је завршена негде на раскрсници, између привредног брэнда и евентуалног царшијског вашара...

Тома Стевановић

ПОВОДОМ МЕЂУНАРОДНОГ ДАНА ПИСМЕНОСТИ

Читаоница за слабовиде

У просторијама Савеза слепих и слабовидих Војводине у Новом Саду 8. септембра свечано је почела да ради мултифункционална читаоница за слепа и слабовида лица. Читаоницу је отворио Палимир Тот, подсекретар у Покрајинском секретаријату за социјалну политику, демографију и равноправност полова, а њено опремање и стављање у функцију финансирало је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Републике Србије.

Овај нови кориснички сервис и услуга омогућиће слепим и слабовидим особама лакши приступ библиотечком фонду, јер су у простору библиотеке која има 20.000 књига, звучних или штампаних Брајевом азбуком на више језика, сада постављена три рачунара и једна функционална и практична стона електронска лупа. Сви рачунари имају читаче меморијских картица, слушалице, а један је опремљен говорним софтвером на српском језику.

Приликом свечаног отварања ове мултифункционалне читаонице Палимир Тот је истакао да

Палимир Тот отвара читаоницу

је она настала из донације ресорног Министарства, али и да ће Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова увек подржавати овакве пројекте и кроз конкурсе Секретаријата помагати рад Савеза слепих и слабовидих Војводине. Он је нагласио да ће у наредном периоду Секретаријат сагледати потребе репрезентативних удружења и савеза, како би средства доступна на будућим конкурсима, била намењена подизању квалитета услуга особама са инвалидитетом. Посебно

је похвалио чланове библиотеке Савеза слепих и слабовидих Војводине због њиховог великог интересовања за стицање нових сазнања посредством звучних књига и материјала на Брајевом писму.

– Задивљујућа је жеља и потреба лица са оштећеним видом да буду информисани и образовани, нарочито ако се зна да је много људи у Србији који немају овакве здравствене тешкоће неписмено или је само функционално писмено – рекао је том приликом Тот.

Владимир Панин, председник Савеза слепих и слабовидих Војводине, нагласио је да је ова читаоница отворена поводом обежавања 8. септембра, Међународног дана писмености, а затим је и објаснио које погодности сада имају њихови чланови.

– Слепа и слабовида лица много воле књигу, јер им је књига једини пут, и светло, и прозор у свет, па је и велики притисак чланова на наш Савез да им обезбедимо адекватну и квалитетну информативно-издавачку и библиотечку делатност. Ова читаоница ће им, између осталог, омогућити да могу да дођу у наше просторије, укључе рачунар, „пребаце“ на магнетни носач звука неку књигу из наше библиотеке и пренесу је кући ради даљег преслушавања – нагласио је Панин.

У разговору са Палимиром Тотом чланови Савеза су навели и неке проблеме са којима се суочавају слепа и слабовида лица у свом окружењу, један од њих је и непостојање рампи на Железничкој станици у Новом Саду.

Мирослав Мектеровић

СУСРЕТИ СЕЛА СВРЉИШКЕ ОПШТИНЕ

Манифестација посвећена оживљавању села

Традиционална манифестација „Сусрети села сврљишке општине“ чији корени потичу из давне седамдесет и неке године прошлог века, поново обновљена пре неколико година, има за циљ да кроз разне активности оживи село, окупи младе и оне који су одавно напустили своје огњиште да се поново врате на кућни праг. Истовремено и да покаже и културно-забавни живот

сеоских средина, развије такмичарски дух и очува културно и народно благо. У селима сврљишке општине живи све мање младих и лето је време када се уједине младост и знање и села оживе.

У овогодишњој манифестацији учествовало је шест екипа: Драјинац, Преконога, Периш, Белоиње, Грбавче и Дервен. Програм такмичења имао је културно-забавни део и

надметање у пастирским играма. Сусрети су се одржавали у селима наизменично а завршно вече на спортском центру Пастириште у Сврљигу. По оцени жирија у саставу: Зоран Гавриловић, директор Центра за културу Сврљиг, Мирољуб Радојковић, музичар, Зоран Потих, кореограф, четвртог члана жирија дале су екипе учеснице (који оцењују када се њихове екипе не такмиче), најбољи програм приказали су такмичари Преконоге. Друго место освојила је екипа Дервена док остале учеснице такмичења деле треће место. Посебан сјај суретима даје очување изворног стваралаштва свирања на гајдама и фрули, изворни фолклор, обичаји који се успешно чувају од заборава. Душану Живановићу, кореографу КУД „Сврљиг“, учеснику, организатору и члану жирија сусрета, за дугогодишњи допринос у очувању и неговању изворног стваралаштва, организатор – Центар за туризам, културу и спорт општине доделио је специјално признање, а свим екипама новчане награде и пехаре.

С. Ђорђевић

У знаку 160 година од рођења великог композитора

АКУД „Соња Маринковић“

Неготин је од 9. до 14. септембра био домаћин 51. фестивала Мокрањчеви дани, који се сваке године организује у родном месту музичког великана, композитора Стевана Стојановића Мокрањца (1856–1914). Шестодневна смотра уметничке музике је овог септембра, под покровитељством општине Неготин и Министарства културе и информисања Републике Србије, била посвећена обележавању

160. годишњице Мокрањчевог рођења.

Међу 700 учесника овогодишње уметничке смотре, са више од 20 музичких и низом пратећих програма, високе домете показали су пре свих хорови. Победнички хор, новосадски академски хор „Соња Маринковић“, под управом Дуње Деурић награђен је Статуетом Стевана Мокрањца и захваљујући пласману имаће целовечерњи концерт на 52. Мокрањчевим да-

нима. Иначе, на овогодишњем фестивалу запажен наступ имао је Гудачки квартет Београдске филхармоније.

Добар одзив публике забележили су и концерти Београдског Диксиленд оркестра, као и комад са певањем, глумом и плесом „Мале тајне“ Опере и театра „Мадленијанум“, у режији Горана Марковића, за који је музику писао Зоран Симјановић.

На овогодишњем фестивалу наступили су и Хор и Симфо-

нијски оркестар Радио телевизије Србије, под уметничким вођством маестралног Бојана Суђића. У другом делу концерта гости из Београда, којима је припала част да својим фантастичним наступом затворе 51. Мокрањчеве дане, извели су музику из филмова „Господар прстенова“ Хауарда Шора и „Пирати са Кариба“ Клауса Баделта.

Фестивалу Неготину затворио је Јован Миловановић, председник општине Неготин, која је и ове године, са Министарством културе и информисања, била генерални покровитељ најзначајније музичке смотре хорског и уметничког стваралаштва у Републици. Покровитељство су пружили и Европска унија, Министарство трговине, туризма и телекомуникација, СОКОЈ и познате српске компаније.

Организатор фестивала, Дом културе „Стеван Мокрањца“, пријатељима који су помогли одржавање још једне музичке светковине у Неготину доделио је традиционална признања, плакете и часописе.

Јованка Станојевић

УЖИЧКИ ВИТЕШКИ ДАН

Оживели средњи век

У време одржавања различитих пасуљјада, бостанијада, купусијада... и осталих гурманских окупљања, где се углавном све своди на храну и пиће, у Ужицу су осмислили манифестацију под називом „Ужички витешки дан“. Први „Ужички витешки дан“ организован је у оквиру традиционалне манифестације „Госпојински дани“ која се одржава већ пет година.

– Тема „Госпојинских дана“ била је ове године прича о Немањићима. Зато су дошли „вitezови“, чланови Удружења „Свебор – Свети кнез Лазар“ из Краљева, које негује традицију

вitezова. Они су присутнима представили како је изгледао српски витез у средњем веку, какву је одежду носио на себи, какву је ратну опрему и оружје имао и на који начин се борио за своју земљу – објаснио је Предраг Милојевић из Удружења „Жупа Лужница“ у Карану (код Ужица), организатора витешких дана.

Средњовековно витештво Краљевчани су оживели кроз више витешких дисциплина, као што су бацање копља у даљину и у мету, гађање стрелом и луком, борбе мачевима, али и дисциплину традиционалног хајдучког вишебоја

– борбе на дрвеном брвну. За витешка такмичења изворни амбијент била је тврђава Старог града у Ужицу из 14. века. Приказана су ту бојна копља, буздовани, калпаци и челенке, сребром и златом извезени плаштови...

У аутентичном амбијенту приређена је и изложба војних униформи и војне опреме, а присутни су имали прилику да чују беседе о јунаштву, традицији и витешким вредностима.

Милан Павловић

МОГУЋНОСТИ ЗАПОШЉАВАЊА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

„Универзал” пример добре праксе

Лесковачко специјализовано предузеће „Универзал” послује од 1949. године. Економска судбина овог предузећа мењала се из декаде у декаду, те је од некадашњих 147 радника сведено на 35 упослених од којих је њих 27 са мањим или већим инвалидитетом. Ово предузеће махом запошљава млађе раднике, свршене основци и средњошколце Специјалне основне и средње школе „11. октобар” из Лесковца. Предузеће има два производна програма: од пластике и дрвета.

Запослени у лесковачком предузећу „Универзал” данас редовно примају плату, додуше загарантовану, али радници у предузећу су задовољни. Након рационализације посла у предузећу су остали радници стварно жељни да раде. На челу руководећег тима данас је изузетно пословна директорка Даница Петровић.

– Након мог постављења одмах смо сумирали обавезе и потраживања и установили да углавном дугујемо држави, а цифре

Министар Вулин са новинарима у Лесковцу

нису занемарљиве. Недавним боравком министра Александра Вулина и градоначелника Горана Цветановића са сарадницима у нашем предузећу подстакнути смо на још веће пословне успехе. Очекујем да нам град Лесковац и фондови државе Србије отпишу своја потраживања кроз конверзију дуга у докапитализацију предузећа па ћемо тако финансијски растерећени увести нове производне линије – истиче директорка Даница Петровић.

Да је предузеће већ данас пример добре праксе види се на сваком кораку. Иако застарели, машински парк је уређен. Сви капацитети предузећа су упослени. Они данас раде ентеријере за студентске домове у Нишу, за Јавно тужилаштво у Зајечару, за дечије вртиће у Новом Пазару, угоститељске објекте на Златибору и још много тога.

– Очекујемо ових дана пролазност на још четири тендерска наступа. Нарочито смо заинте-

ресовани за проширење обима посла у производњи пластичне амбалаже, и већ смо у преговорима са Здравственим центром у Лесковцу и другим градовима за које треба да одрадимо амбалажу за складиштење медицинског отпада. Ако би нам држава у целости помогла како нам је обећано, могли бисмо да развијемо додатне послове и упослимо још стотинак радника у погонима чију смо градњу започели пре неколико година – оптимистична је директорка Петровић.

Помоћ државе „Универзалу” кроз разне могућности финансијског стимулисања и развијања посла обећао је током недавног боравка у Лесковцу ресорни министар Александар Вулин.

Лесковац је заинтересован да финансијски и технички помогне младом менаџменту „Универзала”, јер би се на тај начин смањило број од око 320 незапослених ОСИ колико их је сада на евиденцији филијале НСЗ у Лесковцу.

Тома Стевановић

„АВГУСТОВСКЕ ЛЕТЊЕ ВЕЧЕРИ” У КИКИНДИ

„Сунчана јесен” уз гласовите уметнике

Самосталним концертном кикиндског КУД пензионера „Сунчана јесен”, 28. августа, на Велику госпојину, затворене су овогодишње „Августовске летње вечери” у овом граду. Ансамбл кикиндских пензионера, иначе редован учесник ове манифестације,

наступао је раме уз раме са гласовитим уметницима као што су примadona Јадранка Јовановић, српски глумци Нела Михаиловић, Јелица Сретеновић, Катарица Жутић и Милан Лане Гутовић, ансамбл Српског народног позоришта из Темишвара, мешовити

хор тамошње Српске православне цркве и други гости из Румуније. Бројни знаменити извођачи забављали су викендима увече кикиндску публику, а улаз на све приредбе био је бесплатан.

Уврштавање КУД-а „Сунчана јесен” у програме високог

квалитета представља још једну потврду његове извођачке вредности. Око 300 гледалаца поздравило је на сцени у акустичном дворишту историјске зграде Курије наступ хора, групе певача, вокалних солиста и дуета, оркестра и инструменталних виртуоза из редова пензионера. Својим стваралаштвом представили су се и чланови литерарно-глумачке секције.

Великогоспојински концерт кикиндских пензионера отворио је пригодном беседом протојереј у пензији Јован Силашки, први свештеник који се учланио у Општинско удружење пензионера, које иначе постоји седам деценија. Председница „Сунчане јесени” Јела Величкова током конференсе упознала је присутне са историјатом овог пензионерског КУД-а.

С. Завишић

Квалитет производа загарантован

Пчеларско друштво „Никола Милеуснић“ из Руме организовало је првог викенда септембра традиционални, 12. по реду Сајам меда. Локална самоуправа је била покровитељ манифестације, а Сајам меда је отворио Стеван Ковачевић, председник СО Рума.

– Сајам је прилика да се сретну пчелари и размене искуства, да едукују потрошаче о благотворном дејству пчелињих производа на здравље људи, те да грађани по повољним ценама купе квалитетан и природан мед – рекао је Ковачевић на отварању.

Током тродневне изложбе пчелари су на штандовима нудили пчелиње производе и производе на бази меда, опрему за пчеларство и лекове за пчеле.

– Пчелари већ тридесет година излажу своје производе на Градском тргу у Руми, а последњих дванаест организујемо сајмове. Грађани воле да купују на

оваквим манифестацијама, јер знају да је квалитет свих производа загарантован – казао је председник Пчеларског друштва „Никола Милеуснић“ из Руме Станимир Јаворац.

На Градском тргу штанд су имали и Марија и Иван Перичкић из Бачког Моноштора, места у сомборској општини, којима је то био седми сајам у Руми. Нудили су посетиоцима медене

бомбоне против кашља, прополис капи и матичну млеч за имунитет, вишњевачу са медом и медовачу са прополисом, креме и мелеме на бази меда...

– Ова година је лоша за пчеларе. Не продајемо на велико, него само на сајмовима и код куће. Моји родитељи су се бавили пчеларством, а сада то раде и наша деца. Живимо само од пчеларења, а свака година

је све тежа за пчеларе – истиче Иван.

Кажу пчелари да би деца и старији требало да користе багremов мед, пушачима се препоручују липов и ливадски, а липов мед је добар и за особе које имају проблема са бронхитисом.

Током Сајма меда Румљани су се побратимили са удружењима пчелара из Брчког, Шапца и Ваљева.

У оквиру 12. Сајма меда одржано је и Регионално саветовање за пчеларе на којем су о пчелињим пашама и организовању удружења пчелара у асоцијације говорили еминентни предавачи Рајко Пејановић и Милорад Ковачевић из Савеза пчелара Србије.

Поред пчелара, већ по традицији, Регионално удружење женска иницијатива „Панонка“ организовало је на Градском тргу Базар креативности.

Г. Вукашиновић

ДАН ПОЉА ИНСТИТУТА ЗА РАТАРСТВО И ПОВРТАРСТВО НОВИ САД

Извоз у 32 земље света

Игор Мирковић, председник Покрајинске владе АП Војводине, свечано је отворио 6. септембра јесењи „Дан поља“ који већ традиционално организује Институт за ратарство и повртарство Нови Сад на свом огледном пољу на Римским шанчевима поред Новог Сада. Осим бројних гостију на овој манифестацији је било и око

2.500 посетилаца и пољопривредних произвођача. Између осталих гостију, „Дану поља“ присуствовали су и Вук Радојевић, покрајински секретар за пољопривреду, водопривреду и шумарство, и Милош Вучевић, градоначелник Новог Сада.

Председник Мирковић је овом приликом истакао велики значај Института за ратарство и

повртарство НС семе за пољопривредну производњу наше земље. Поменуо је и чињеницу да је један од главних циљева недавне посете делегације из Казахстана било повезивање и остваривање сарадње са овим нашим у свету познатим и признатим репрезентативним пољопривредним институтом.

Директор Института др Јан Туран поздравио је присутне на овој аграрној манифестацији речима „Каква сетва – таква жетва“, и подсетио их да Институт има скоро 80 година дугу традицију стварања квалитетног семена, о чему речито говори и његов извоз у више од 32 земље света.

И на овогодишњем „Дану поља“ стручњаци Института приказали су свој стандардни и проверени семенски асортиман, али су изложили и перспективне сорте и сорте у органској производњи. Квалитет

НС семена похвалили су и посетиоци Јоаким и Верона Дудаш из Руског Крстура, који на свом пољопривредном газдинству већ годинама користе ово семе. Верона каже да су дошли на „Дан поља“ да се снабдеју семеном соје овог произвођача које планирају да посеју на око 70 одсто површине својих 26 јутара земље.

Вук Радојевић и проф. др Зоран Милошевић, покрајински секретар за високо образовање и научноистраживачку делатност, уручили су признања најбољим произвођачима – рекордерима у производњи сорти и хибрида НС семена за 2015. годину на крају церемонијалног дела програма, а затим су сви присутни кренули у обилазак демо огледа кукуруза, сунцокрета, соје, шећерне репе и сирка.

М. Мектеровић

ШТА ДА РАДИТЕ КАД НИШТА НЕ РАДИТЕ

Досада као подстицај

Свако повремено дође у ситуацију да не зна шта ће са собом, али, насупрот увреженом схватању, истраживања показују да то уопште није лоше за наш креативни потенцијал

Тешко да постоји нешто мање инспиративно од телефонског именика, а још је теже замислити бесмисленију активност од преписивања бројева са његових страница.

Убитачно досадан посао, нема шта, али у сврси научног експеримента који је извела Сенди Ман, професорка психологије са британског Универзитета централног Ланкашира, изненађујуће занимљив. Бар судећи по ономе што је на крају проишло.

Управо они којима је запао тај „најглупљи“ задатак показали су се у наставку испитивања као најмаштовитији. Доказ да кад нам је ум потпуно беспослен, што је евидентно у случају преписивања именика, пуштањем мисли да слободно лутају отварају се нови креативни путеви.

У поменутом експерименту ти стваралачки правци исцртани су у наредној етапи, када је од учесника затражено да смисле што више начина употребљивости две обичне кухињске пластичне шоље. „Преписивачи“ су по броју и оригиналности решења далеко надмашили припаднике такозване контролне групе.

Професорка Ман то објашњава околношћу да у одсуству спољног стимуланса долази до трагања за унутрашњим подстицајем, што нам онда омогућава нове креативне спојеве, да изађемо из „кутије“ и почнемо да мислимо на другачији начин. Без капацитета за досађивање, људи можда никад не би достигли такве висине у уметности, науци, цитирао је Би-Би-Си тумачење ове научнице.

Експеримент је први пут описан у чланку штампаном у специјализованом часопису (Журнал за истраживање креативности) и у стручним, као и ширим медијским круговима одмах изазвао интересовање које не јењава ни после две године.

Појавиле су се нове студије и аутори са различитим приступима овој теми, али базична поставка о добрим странама досађивања не доводи се у питање. Већи проблем је у томе што је данас јако тешко себи приуштити такав луксуз.

У Британији се ове године појавила невелика књига новинарке Еве Хофман „Како се досађивати“, а индикативно је да је објављена у „Макмилановој“ едицији Школа живота, са наменом едукације и самопомоћи..

Сам наслов је препорука. Другима речима, досада је добра, корисно је препустити се повремено слободи потпуне доколице, не радити буквално ништа, не мислити ништа, пустити да се ствари у нашој глави дешавају саме од себе, да нам ум забасва у неке скривене когнитивне пределе и тиме сваки пут помера наше спознајне границе, за много шта отвара нам очи.

Теже је можда објаснити како је дошло до тога да један појам

као што је досада са пословично негативним призивом (говорили о људима, догађајима или делима) промени квалитативни статус и постане пожељна категорија у личном менталном простору. Чини се, међутим, да то има везе са духом епохе.

Ко данас има времена да се досађује, када су сви изгубљени од журбе, јуре не само млади људи у напону снаге и каријере, већ и пензионери и још се жале да ништа не стижу, јер „док се окренеш, прошао дан“.

И, није у питању само постизање него и коришћење времена. Досада о којој је овде реч, креативна, подстицајна досада, подразумева искључивање свега, телевизора, таблета, компјутера, телефона, препуштање тишини, потпуно опуштање.

Данашњи човек, међутим, у већини случајева, и када је сам није сам (мада често и те како усамљен) непрекидно је на мрежи, вези, у комуникацији, окружен звуцима, сликама, у страху да нешто не пропусти и да ниједан минут не оде на нешто што није информација, забава или игра.

„Мислим да смо изгубили способност да се повремено досађујемо, да будемо сами са собом, да само седимо и зурим

мо. Потребно нам је да то поново стекнемо, да дубље размишљамо, погледамо у себе...“, подсећа Хофманова

Она каже да се не залаже за „систематско досађивање“ које може да води у летаргију, па чак и депресију. Али, блага досада је пријатно стање, спремност да се једноставно препустите тренутку, не радећи ништа.

Доста је погрешних поставки око досаде, од поистовећивања доколице са лењошћу, па до уверења да се само досадне особе досађују. Али, све је заиста релативно.

Најбоље и најтеже је наћи равнотежу између хроничне досаде и константне презаузетости. То вреди за сваки узраст, а поготово за децу која су, између осталог и под притиском родитељских амбиција, затрпана ваншколским обавезама и изложена свакодневном стресу.

Код великог броја њих све чешиће се дијагностикују поремећај пажње и хиперактивност и у тако раном узрасту морају да пију лекове. Можда би им неки старински педијатар прописао као медикамент више игре и доколичарске разбире, али такви лекари су већ одавно у пензији.

Д. Драгић

„Мерцедес” на ремонту

Чилеански систем, један од најчувенијих приватних пензијских система, данас оспоравају – сами Чилеанци

Да ли је боље кад су пензије брига државе, или заинтересованих појединаца? У првом случају, они који раде доприносима издржавају генерацију својих очева и дедова који су радни век завршили – и по правилу то је велики терет за сваки државни буџет, без обзира колики БДП нека земља има.

У другом – када запослени сами уплаћују један проценат својих зарада на лични пензијски рачун (о којем потом, да би му одржавао и увећавао вредности, брине неки специјализовани фонд) – све је, на први поглед, на свом месту, осим када у таквом, теоретски веома сврсисходном систему, неки елемент механизма не зашкрипи.

То се управо догађа у Чилеу чије је решење дуго сматрано „мерцедесом” пензијских система. Тај „мерцедес” произведен 1981. после државног удара који је спровео генерал Пиноче (у пучу је оборен левичарски председник Аљенде) – у међувремену је озбиљно зашкрипао.

Приватизација пензијског система била је један од крупних потеза Пиночеове војне диктатуре: уведен је систем у којем је сваки запослени био обавезан да на страну, у свој пензијски фонд, одваја 10 одсто примања. Тим новцем су управљали посебни фондови, тамо познати по скраћеници АФП.

Почетак је био изузетно успешан: акумулирани доприноси будућих пензионера су инвестирани и при том увећавани по стопи од око 10 одсто годишње. То је сваком ко би се пензионисао по овом систему гарантовало да ће му, после најмање 30 година рада, пензија бити око 77 одсто од завршне плате.

У годинама, па и деценијама које су уследиле чилеански модел је, чак и од стране Светске банке, истицан као нешто што треба следити. Многи су ту препоруку прихватили, па је чилеански рецепт применило више од 30 земаља Латинске Америке, Азије и источне Европе.

Шта је пошло наопачке, због чега данас Чилеанци демонстрирају (крајем августа на улице тамошњих градова изашло је око милион људи), жалећи се да су им пензије премале и захтевајући да власти нешто хитно предузму како би се ситуација поправила?

Догодило се да је, са протоком година, растао несклад између онога што је систем

Председница Чилеа Мишел Башеле

предвиђао и прописивао и онога што се стварно догађало.

Показало се, између осталог, да је пензијски допринос од 10 одсто (половина од просека у земљама ОЕЦД, клуба развијених економија) исувише мали, што је за резултат имало да је типична пензија добацивала само до 45 одсто завршне плате, уместо обећаних скоро 80 одсто. Практично, просечна пензија је око 300 долара, што је мање од чилеанске минималне плате.

Жене су, због повремених породичких одсустава, а и због тога што су генерално мање зарађивале, пролазиле још горе: њихове пензије биле су једва трећина (31 одсто) финалне плате. Држава је додуше 2008. одлучила да им тај заостатак донекле надокнади, али то је проблем само мало ублажило.

Пензијски „мерцедес” је био сјајан споља, али испод хаубе стање је било другачије: многи нису уплаћивали прописаних 10 одсто, а уплате су често и комплетно изостале, кад би неко остао без посла или недовољно зарађивао.

Ситуација је погоршала и чињеница да су посредници – АФП фондови – били прескупни: себи су скидали кајмак са прираста фондова. Кад се зарачунају њихове провизије, од поменутих 10 одсто камате на инвестирани доприноси будућих пензионера, остало би само између три до четири одсто.

Председница Чилеа Мишел Башеле покушала је да систем донекле поправи у свом првом мандату (2006–2010), али ће посао морати да доврши у текућем, другом, започетом у марту 2014. Реформа коју је пред-

ложила подразумева стварање неке врсте мешовитог система, у коме би пензијски доприноси запослених били допуњавани доприносима њихових компанија (пет одсто од плате) који би се сливали у „фонд солидарности”. Приватни АФП фондови добили би конкуренцију оних којима ће управљати држава, а планира се и ограничавање провизија.

За реформу је задужена комисија коју је именovala председница. Комисија је, судећи према изјави њеног челника, универзитетског професора Дејвида Бравоа, послу приступила са уверењем да ситуација није тако лоша каквом се приказује. „Пензије су у кризи широм света, али постоји и место где то није случај – а то је Чиле”, изјавио је Браво.

Признао је истина, да је систему, иако је „далеко од нефункционалног”, потребно извесно „затезање”. Оно би, како пишу западни медији, државни буџет могло да оптерети са око 1,5 милијарди долара, што је 0,5 одсто чилеанског БДП-а.

Чиле се, међутим, као и многе друге земље које зависе од извоза сировина, због пада глобалне тражње суочава са фискалном кризом, која за резултат има и пад рејтинга некада популарне председнице која за себе каже да је „социјалиста”, иако „носи и друге шешире”.

Начин на који обавља посао данас подржава само 15 одсто Чилеанаца, а да ли ће овај постотак расти или ће се и даље срозавати, зависи и од цене која ће морати да се плати за поправку пензијског „мерцедеса”.

М. Бекин

СУСРЕТИ ПЕНЗИОНЕРА НИША И СУСЕДНИХ ОПШТИНА

Септембар – месец дружења

Удружење пензионера града Ниша организовало је током септембра сусрете са пензионерским организацијама суседних општина. Прво у низу било је дружење пензионера градске општине Пантелеј и пензионера из Сврљига, затим су се дружили најстарији житељи нишке општине Црвени крст са вршњацима из Ражња и Алексинца. Пензионери Палилуле дружили су се са пријатељима из Дољевца и Меровине, а крај протеклог месеца обележио је сусрет пензионерских организација Нишке бање и Гаџиног Хана.

– Први пут организујемо овакав вид окупљања Удружења пензионерских организација градских општина Ниша са удружењима пензионера општина са којима се територијално граниче. Показало се да је постигнут пун погодак и надамо се да ће септембарски сусрети постати традиционални и да ће септембар убудуће бити месец дружења – каже Властимир Гоцић, потпредседник Удружења пензионера града Ниша.

Сусрети су били и прилика да се размене искуства у раду пензионерских организација и да оно што је добро у једној

Представници нишке општине Палилула

средини послужи као модел у другој.

Палилула је, рекли смо већ, била домаћин пензионерима из Меровине и Дољевца. Уз упознавање са основним подацима о раду и функционисању општинских органа, први човек општине Палилула Александар Ждрале је подсетио да је та општина једна од пет најсиромашнијих у Србији, да чак 70 одсто корисника услуга Центра за социјални рад у Нишу живи управо на тој територији, а једна четвртина њих су пензионери. Палилула, у складу са могућностима, свесрдно помаже својим житељима, посебно пензи-

онерима од којих многи имају пензије ниже од седам хиљада динара. Према речима Здравка Шемића, члана Општинског већа Палилуле и председника Општинског удружења пензионера Палилуле, овај сусрет пензионера Ниша (Палилуле), Дољевца и Меровине, иницирао је Властимир Гоцић, потпредседник Удружења пензионера Ниша.

– Идеја је прихваћена и ево угостили смо наше колеге. Обишли смо Спомен-парк Бубањ упознали их и са другим знаменитостима општине Палилула. Палилула учествује у сагледавању и подршци решавању тешког

социјалног положаја у коме се налази већина пензионера. Важно је да омогућимо да се целокупна друштвена заједница укључи у стварање бољег и хуманијег односа према пензионерима и побољшање њиховог положаја у друштву. Сарадњом са Удружењем пензионера наше активности имаће још боље резултате – истакао је Шемић.

Председник Удружења пензионера Меровине Томислав Стевановић и његов колега председник Општинског удружења пензионера Дољевца, Бранимир Ђорђевић, изразили су велико задовољство овим сусретом и захвалили на добром пријему и организацији. Стевановић је најавио да ће пензионери Меровине бити домаћини великог традиционалног скупа пензионера три округа – Нишавског, Пиротског и Топличког којима се ове године придружују и пензионери Јабланичког и Пчињског округа.

Сви сусрети у септембру су, иначе, осим лепог расположења и пријатне атмосфере, били и прилика за посету историјским и културним знаменитостима Ниша и за надметање у шаху и другим друштвеним играма.

Љ. Глоговац

ПОКРАЈИНСКО ТАКМИЧЕЊЕ У ПЕЦАЊУ НА ЈЕЗЕРУ ЈЕГРИЧКА

Риболов за дистрофичаре

У организацији Спортског савеза дистрофичара Војводине и удружења дистрофичара Јужнобачког округа, и у сарадњи са Удружењем спортских риболоваца Младост – Јегричка, недавно је на простору Парка природе Јегричка у Жабљу одржано десето Покрајинско такмичење у риболову за дистрофичаре.

Како каже Александра Пановић, секретарка Удружења дистрофичара Јужнобачког округа, учествовале су екипе из удружења дистрофичара Суботице, Сомбора, Панчева, Руме, Новог Сада, гости из Удружења дистро-

фичара Београда, као и екипа из Удружења паралигичара Нови Сад, укупно 21 такмичар.

Након завршеног такмичења, Лазар Чонкић, члан Општинског већа за образовање, науку и уметност општине Жабаљ, и Александра Пановић најбољим екипама и појединцима су доделили пехаре и медаље, а свим учесницима захвалнице.

Учеснике такмичења је посетио и Чедомир Божић, председник општине Жабаљ, која је била и финансијски покровитељ овог такмичења.

Д. Кораћ

Зрењанинска екипа најуспешнија

Градско удружење пензионера Зрењанин, на челу са председницом Љиљаном Петров, успешно је трећи пут по реду организовало Регионалне спортске сусрете пензионера Средњег Баната. Сусрети су одржани 21. септембра на терену испред просторија Удружења у Зрењанину. Ове године се у пикаду, „висећој кугли“ и набацивању металних плочица надметало седам екипа: екипа ГУП Зрењанин, екипа 1 Геронтолошког центра Кикинда, екипа 2 Геронтолошког центра Кикинда, екипа ОУП Сечањ, екипа ОУП Житиште, екипа ОУП Нови Бечеј и екипа МОП Крајишник. МОП Српска Црња је ове године послала два посматрача који се нису такмичили.

Приликом отварања манифестације Љиљана Петров је између осталог истакла да је ово добра прилика за припрему спортиста сениора за наступ на деветој Олимпијади

ди спорта, здравља и културе трећег доба која се ове године одржава од 30. септембра до 4. октобра у Врњачкој Бањи. Наиме, екипа зрењанинских пензионера на њој брани прво место освојено у генералном пласману на прошлогодишњој Олимпијади.

У надметању спортиста трећег доба Средњег Баната у пикаду ове године победили су домаћини – Зрењанинци, друга

је била екипа 1 Геронтолошког центра Кикинда, а трећа екипа 2 ГЦ Кикинда. У набацивању металне плочице поново су тријумфовали такмичари из екипе ГУП Зрењанин, а друго и треће место су по истом редоследу – као и у претходној дисциплини освојили гости из Кикинде. Победници у надметању у „висећој кугли“ били су такмичари из екипе 1 Геронтолошког центра Кикинда, други су били

Зрењанинци, док су треће место освојили пензионери екипе ОУП Нови Бечеј који су ове године први пут учествовали на овој манифестацији. Укупни победник ових спортских сусрета су пензионери ГУП Зрењанин, друго место су заузеле њихове колеге из екипе 1, а треће из екипе 2 Геронтолошког центра Кикинда.

Салма Карољ, координатор за спорт у ГУП Зрењанин, и Љиљана Петров су на крају такмичења најуспешнијима доделили медаље, пехаре и плакете, а такмичари и гости су се дружили и размењивали утиске уз пригодан ручак.

Међу гостима који су увеличали ову манифестацију били су Славко Шућуревић, председник Градске организације ПУПС-а и одборник у Скупштини града Зрењанина, Неђа Папић и Милорад Бркић, чланови ИО ГУП Зрењанин.

Мирослав Мектеровић

ИЗВРШНИ ОДБОР САВЕЗА ПЕНЗИОНЕРА ВОЈВОДИНЕ

Социјални положај најстаријих

На недавно одржаној седници Извршног Одбора СПВ једна од тема био је и социјални положај пензионера у 2016. години.

Милан Ненадић, председник СПВ, истакао је да је обавеза Савеза да прати социјални положај пензионера и кретање пензија, што је наведено у Статуту и Програму рада Савеза.

На седници је било говора о расподели средстава по Финансијском плану СПВ, о Уговору о коришћењу пословног простора са РФ ПИО, као и о Уговору о донацији са ДДОР-ом.

Текућа питања су се односила на 13. смотру хорова удружења пензионера Војводине, на Олимпијаду спорта, здравља, и културе трећег доба у Врњачкој Бањи, као и на положај ГУП Сомбор, ОУП Ириг и Врдник.

Д. Кораћ

ЗАВРШЕНО ПИРОТСКО КУЛТУРНО ЛЕТО

Изложба за крај

Овогодишње Пиротско лето било је заиста препуно бројних манифестација. Међународни фестивал фолклора, једна од манифестација, трајао је три дана на Омладинском стадиону. На овом фестивалу учествовали су ансамбли из Аргентине, Естоније, Израела, Шпаније, Канарских острва, Републике Српске и ансамбл Дома културе из Пирота.

Завршетак Пиротског културног лета обележила је десета, јубиларна самостална изложба

сликара аматера Драгана Манчића Манче. На отварању изложбе било је препуно љубитеља ове уметности. Драган је члан Удружења ликовних уметника „Пиргос-арт“ из Пирота од његовог формирања, 1983. године и захваљујући томе познат је и ван Пирота. Манчић је пензионисани дипломирани инжењер текстилне технологије, а сликарством се бави од гимназијских дана. Имао је више изложби широм Србије, али и у Црној Гори и Македонији, одакле се увек враћао са неким признањем. Добитник је годишње награде Удружења ликовних уметника „Пиргос-арт“.

Говорећи о стваралаштву Драгана Манчића Манче, Радмила Влатковић, директорка галерије „Чедомир Крстић“ у Пироту у којој је одржана изложба, истакла је да се његов рад препознаје по експресионистичком изразу, уљима специфичног колорита и мотивима из Пирота и околине. Уметник Манчић, видљиво узбуђен, сетио се свог првог сликарског рада и истакао да га занима да све што види и наслика: планинске врхове, сеоске сокаке, старе куће... што је и приказао на 40 експоната на изложби.

С. Панакијевски

ФУТОГ

Рачунар на поклон

Клуб за старија и одрасла лица „Козара“ у Футогу (Геронтолошког центра Нови Сад) недавно је обележио 50 година постојања. Поводом јубилеја клуб су посетили Милош Вучевић, градоначелник Новог Сада, Љиљана Коковић, помоћник градоначелника Новог Сада за социјална питања, и Тихомир Николић, члан Градског већа за социјалну заштиту и бригу о породици и деци. Свечаности су присуствовали и Јасмина Обрадовић, посланик у Народној скупштини РС из Футога, као и др Драган Милошевић, директор Геронтолошког центра Нови Сад.

Градоначелник Вучевић је том приликом руководству клуба уручио рачунар са пратећом опремом, како би чланови могли да квалитетније испуне проведено време.

Радна јединица Клубови за старија и одрасла лица Геронтолошког центра Нови Сад пружа дневне услуге у заједници које су намењене лицима трећег животног доба. **Д. К.**

ШАНАЦ

Покретач бројних акција

Многе активности у месним заједницама зависе од појединаца који су иницијатори, покретачи и организатори и својим радом дају пример мештанима. Један од таквих неуморних прегалаца је и Милован Милошевић из Шанца.

Милован Милошевић (на слици) који је по повратку из Шведске почео да живиу Шанцу одмах је формирао Актив пензионера у Месној заједници.

– Наш актив је био најактивнији на територији града Крушевца, обезбедили смо просторије за рад и у удружење учланили 202 пензионера. Свим пензионерима у Шанцу обезбедили смо карте за бесплатан градски превоз, набављали огрев, обезбеђивали опоравак у бањама и организовали бројне екскурзије. Угрожене пензионере смо снабдевали пакетима и другим врстама социјалне помоћи, а дали смо допринос и асфалтирању пута Шанац–Гавез, уређењу порте Цркве свете Петке и учествовали у комуналним акцијама – каже овај неуморни прегалац и активиста. **Ж. М.**

НИШ

Сваког месеца на излет

Удружење пензионера МЗ „Ратко Павловић“ у нишкој општини Пантелеј једно је од ретких које скоро две деценије сваког месеца од априла до октобра организује излете за своје чланове. Кажу да је често један аутобус мало да удовољне заинтересованима за путовање па су као додатак изнајмљивали и комби возило.

– Показало се да људима то много значи, да желе да се друже и није им тешко да и по неколико сати проведу у аутобусу. Многи се по повратку са излета одмах интересују за следећу туру. Међу њима је много осамдесетогодишњака а наш председник пензионерске организације, који је превалио деведесету, увек је први кад се путује – каже Радомир Пешић, члан Управног одбора Удружења.

Скоро да нема значајнијег туристичког и историјског места у Србији које нису посетили. У септембру су обишли Крагујевац, Тополу, Аранђеловац, а у октобру ће путовати у Сокобању и манастир Липовац. **Љ. Г.**

ХРТКОВЦИ

Римски дани

Почетком септембра у Хртковцима, селу у румској општини, одржана је манифестација „Римски дани“ код познатог археолошког локалитета Гомолава. Како кажу Хртковчани, „Римски дани“ у том „неолитском селу“ на обали Саве представљају наставак староримског фестивала „Луди Романи“, који је за циљ имао прославу берићетне године уз обиље хране и пића, уз добру музику и добро расположење. Све је почело дефилеом „Римљана“ и њихових гостију, а манифестацију је званично отворио Стеван Ковачевић, председник СО Рума.

Представили су се ученици школа примењених уметности из Шапца и Сремске Митровице, као и ђаци румске Средње пољопривредне школе који су месили хлеб на стари начин и пекли га у глиненој пећи. Други учесници на манифестацији су продавали мед, крофне и предмете из домаће радности. У уметничком програму представили су се тамбураши „Сирмијума“ и чланови КУД „Десанка Максимовић“, а организована су и такмичења у бацању камена с рамена, обарању руке и друга. **Г. В.**

КИКИНДА

Суграђанима с љубављу

Удружење пчелара „Кикинда“ одржало је трећу годину заредом привредно-туристичку манифестацију „Кикиндски пчелари Кикинђанима“. Они су представили своју понуду меда и других пчелињих производа. На лицу места, уз дегустацију, могло је да се пазари с попустом.

Ученици Основне школе „Јован Поповић“ одржали су представу посвећену пчелама, а основци осталих школа такмичили су се цртајући те инсекте. **С. З.**

СВРЉИГ

Обележен дан Удружења

Пригодним програмом и активностима Удружење пензионера општине Сврљиг недавно је обележило свој дан. Председник Удружења Миленко Петровић на свечаности је говорио о раду и наредним задацима. Том приликом је подсетио на лош материјално-социјални положај ове популације и на активности које води Удружење – набавља угаљ по повољним ценама, на рате, осигурава чланове, организује излете и дружења у клубу. У радном делу Скупштина Удружења донела је одлуку да се приступи формирању Савеза пензионера југоистичне Србије. Скупштина је за новог члана Извршног одбора изабрала Радоша Васиљевића, председника МО села Белоиња.

На дан Удружења пензионере је посетила Јелена Трифуновић, председница општине, која им је честитала празник и казала да је задовољна сарадњом удружења и локалне самоуправе. Интересе пензионера у Општинском већу општине Сврљиг заступа Милија Николић, а у локалном парламенту Миленко Петровић.

Актив жена приредио је изложбу домаће радиности и организовано је такмичење у пикаду и шаху. Победник у пикаду је чланица Актива жена, Златица Радивојевић, а у шаху мајсторски кандидат, Србољуб Миловановић. **С. Ђ.**

КРАГУЈЕВАЦ

Доба треће – доба среће

У организацији Градског удружења пензионера у Крагујевцу је одржана друга Олимпијада спорта трећег доба под називом „Доба треће – доба среће“. Манифестацију је отворила др Гордана Дамњановић, члан Градског већа за здравствену и социјалну заштиту, која је истакла да оваквим активностима најстарији суграђани доприносе промоцији здравља.

Према речима Ратка Томашевића, члана Градског већа за унапређење положаја пензионера у локалној самоуправи и председника Градског удружења пензионера, током године се одржавају бројне активности, како би припадници трећег доба квалитетно проводили слободно време, али и урадили нешто добро за себе и своје здравље.

Друга Олимпијада спорта трећег доба окупила је више од педесет такмичара, који су се надметали у шаху, пикаду, штафети, фудбалу и кошарци. Најбољим појединцима и екипама додељене су медаље, захвалнице и дипломе, а организатори очекују да ће ова манифестација наредне године прерастати у регионално такмичење. **М. С.**

ГЦ „СРЕМ“

Ново санитарско возило

Румски Геронтолошки центар „Срем“ однедавно је богатији за једно санитарско возило, чија је вредност 2.360.000 динара. Од Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова ГЦ „Срем“ је добио 1.360.000 динара, а остатак су обезбедили сами. **Г. В.**

Неисправну робу треба рекламирати

Шта се дешава када купите нов фотоапарат, а он се одмах поквари?

По Закону о заштити потрошача, уколико роба коју сте купили не одговара уговору који сте склопили са продавцем приликом куповине, можете је одмах однети продавцу и захтевати поправку или је заменити другом, али поправка је могућа само уз вашу изричиту сагласност.

узели робу. А првих шест месеци након преузимања робе, терет доказивања да је продата роба саобразна продајном уговору је на продавцу, а не на потрошачу. Од тренутка када уложите рекламацију продавцу, почиње да тече рок од осам дана у коме је продавац дужан да одговори и предложи начин за решавање. Уколико не одговори у наведеном року, позитивно

та, трговци морају бити отворени и искрени према вама.

Од трговца се захтева да потрошачима дају информације о томе ко су, шта продају, колико то кошта (укључујући порезе и трошкове доставе) и колико им је потребно да обаве испоруку.

Забрањено је и описивање производа речима гратис, бесплатно, без накнаде или

ПРЕПОЗНАВАЊЕ НЕПОШТЕНОГ ПОСЛОВАЊА

Област непоштеног пословања у Србији је уређена Законом о заштити потрошача из 2014. године (од 17. до 27. члана). Трговци у Србији морају да поштују законом утврђена правила када улазе у односе са потрошачима у циљу продаје својих производа (и услуга), без обзира на то које средство комуникације се користи (интернет, продаја путем телефона, продаја од врата до врата, оглашавање и сл.).

Закон у Србији забрањује две врсте пословања: об-

мањујуће оглашавање у које спадају: обмањујућа пословна пракса (члан 19) и пропуштање којим се обмањују потрошачи (члан 20), и *насртљива пословна пракса* (члан 22).

У облике пословања који се увек сматрају обмањујућим спадају:

- Неистинита тврдња трговца да његово тржишно поступање одобрава одређени јавни орган или истинита тврдња исте садржине у случају да се трговац не придржава

услова под којима му је дато одобрење.

- Намамљивање потрошача рекламирањем производа по ниским ценама, уз прикривање чињенице да је веома мали број таквих производа доступан у залихама.

- Обећање да одређени производ омогућава сигурну шансу за победу у играма на срећу.

- Бесплатно (трговац може да користи реч „бесплатно“ у описивању производа које оглашава једино ако не посто-

је никакви додатни или скривени трошкови).

У облике пословања који се увек сматрају насртљивим спадају:

- Упорно обраћање потрошачу, противно његовој вољи, ради закључења уговора.

- Огласи који се директно обраћају деци да купе или да убеде родитеље или друге особе да за њих купе производа који је предмет оглашавања.

- Препреке за остваривање потрошачких права.

Уколико поправка или замена није могућа (продавац не располаже моделом апарата који сте купили, или не изврши поправку у року од 30 дана), потрошачу остаје друга могућност – умањење цене или повраћај целокупног износа.

У року од шест месеци од дана куповине, у случају квара или оштећења (несаобразности), имате право да захтевате замену производа, умањење цене или повраћај новца (раскид уговора), док је поправка могућа искључиво и само ако се са тиме сложите. Најбољи начин да дате своју сагласност са поправком јесте да то учините писаним путем. Продавац који на своју руку поправи робу, без ваше сагласности, одговора за прекршај.

Ово правило се примењује у периоду од две године од тренутка када сте пре-

или негативно, продавац може одговарати пред инспекцијским органима.

Забрана обмањујућег пословања

Добили сте писмо од трговца од кога наручујете робу путем и-мејла у коме вам честитају освајање награде на лутрији коју је трговац организовао.

Међутим, испоставља се да је то обмана којом вас је трговац навео да га контактирате не би ли вас на тај начин наговорио да наручите његов производ. Како нисте учествовали ни у каквој наградној игри, није могуће да сте добитник награде како трговац наводи. Да ли је овакав начин оглашавања законит?

Не! Закон о заштити потрошача забрањује обмањујуће пословање. Поред тога, када наручујете путем телевизијске продаје, и-мејла или продаје на мало путем интерне-

слично, ако је при том потрошач дужан да сноси било какав трошак осим трошка преузимања, односно испоруке.

Продаја од врата до врата

Шта ако се продавац појави на вашим вратима и некако вас убеди да потпишете уговор и да купите комплет кухињских шерпи или нове тепихе за стан?

Закон о заштити потрошача вас штити од овакве врсте продаје од врата до врата. Законско правило је да можете отказати овакву врсту уговора у року од 14 дана од потписивања поруцбенице.

Уколико сте раскинули уговор, продавац је дужан да вам врати новац у року од 14 дана од дана када сте га обавестили да одустаете од уговора.

Приредила: Р. Милојевић

НСЗ доставља податке о уплаћеним доприносима

? М. Ж., Лесковац: У јулу 2005. сам уз социјални програм са отпремнином отишла две године на биро. Пензионисана сам у септембру 2007. Две године које сам провела на тржишту рада воде се у евиденцији са нула динара прихода, што ми умањује износ на пензијском чеку. Зашто је то тако и може ли да се исправи?

Одговор: Према прописима из пензијског и инвалидског осигурања, у стаж осигурања се признаје период проведен на евиденцији Националне службе за запошљавање, уколико је осигураник у том периоду имао право на новчану накнаду. Приликом подношења захтева за пензију, поред остале докумен-

тације, потребно је приложити и решење о праву на новчану накнаду код НСЗ. Уколико подаци нису регистровани у бази података матичне евиденције, Фонд по службеној дужности потражује податке од НСЗ. Обратите се Националној служби да проверите да ли су доставили податке који недостају.

Износ пензије је варијабилан

? З. Т., Крушевац: Да ли по закону постоји минимални износ пензије за 40 година радног стажа и 65 година старости и колико износи? Наиме, радио сам са средњом стручном спремом и испунио оба законска услова, а пензија ми је само 18.365 динара.

Одговор: Не може се говорити о дефинисаном минималном износу пензије за одређени број година стажа осигурања јер је износ пензије варијабилан и зависи од броја година стажа осигурања и остварених зарада и уплаћених доприноса за све време трајања осигурања.

Према Закону о ПИО, чланом 76 прописан је само најнижи износ пензије који припада осигуранику који оствари право на старосну, превремену старосну пензију, односно инвалидску пензију ако му је та пензија мања од износа пензије утврђене по одредбама овог члана.

Иступање из пољопривредног осигурања

? Т. П., Панчево: Мој супруг има 20 година радног стажа преко пољопривреде а има 39 година живота. На њега се води пољопривредно газдинство, али не и земља. Да ли можемо да прекинемо да уплаћујемо пензијске доприносе и како и да ли би онда био покривен здравствено? Да ли је могуће сазнати колика би му била пензија у овом тренутку а колика ако бисмо плаћали доприносе до краја.

Одговор: По основу обављања пољопривредне делатности обавезно су осигурани носилац пољопривредног домаћинства, носилац породичног пољопривредног газдинства, односно најмање један члан домаћинства, породичног пољопривредног газдинства или мешовитог домаћинства. Разлози за престанак својства осигураника пољопривредника су: заснивање радног односа, обављање самосталне делатности, остваривање права на пензију, одлазак на привремени рад, односно боравак у иностранству, одлазак на одслужење војног рока, смрт, развод брака, раскид економске заједнице и

отуђење имовине и због промене пребивалишта. Лице које жели да иступи из осигурања, односно код кога постоји један од напред наведених разлога за престанак осигурања, подноси захтев за престанак осигурања по основу обављања пољопривредне делатности најближој филијали Фонда ПИО.

Обрачун износа пензије врши се само у поступку по поднетом захтеву за остваривање права на пензију на основу тачно утврђених података у матичној евиденцији осигураника, и то у случајевима када је решење о остваривању права на пензију позитивно.

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

Право на породичну пензију удове

? З. А., Шабац: Мој покојни отац је имао седам година стажа осигурања. Да ли моја мајка има право на породичну пензију?

Одговор: Према Закону о ПИО, право на породичну пензију могу остварити чланови породице умрлог осигураника који је навршио најмање пет година стажа осигурања. Уколико испуњава услове прописане Законом, Ваша мајка може да оствари право на породичну пензију. У овој години услов за удову су навршене 52 године и шест месеци живота.

Уколико је удова у моменту смрти супруга имала 45 година живота, право на породичну пензију стиче када наврши законом прописане године живота (као што смо рекли, ове године услов је 52 и по године живота, у 2017. години 53 године).

Ако је удова у моменту смрти супружника била млађа од 45 година, она никада неће моћи да оствари право на породичну пензију, осим у случају када после смрти брачног друга остану деца која имају право на породичну пензију по том брачном другу а удова обавља дужност према тој деци. У том случају право на породичну пензију удови цени се у односу на датум престанка тог права детету. Уколико у моменту престанка права на породичну пензију детету удова има навршених најмање 45 година живота, породичну пензију ће остварити када напуни законом прописане године живота за календарску годину у којој подноси захтев.

Степен стручне спреме не утиче на висину уплаћених доприноса

? С. М., Београд: Увидом у пријаву о престанку/заснивању радног односа установила сам да ме је приватно предузеће у коме радим пријавило као радника са средњом стручном спремом иако сам у моменту пријављивања имала завршен факултет. Да ли смо Фонд ПИО и ја тиме оштећени кад је реч о обрачунавању и уплати доприноса? Имам ли право на ретроактивно утврђивање чињеница и накнадну уплату дела новца за који сам оштећена?

Одговор: Законом о доприносима за обавезно социјално осигурање дефинисано је да је основица на коју се плаћа допринос по стопи од 26 одсто за запослене, исплаћена зарада запосленом са презима и доприносима (брutto

зарада), утврђена у складу са законом који уређује радне односе, општим актом послодавца и уговором о раду. То значи да степен стручне спреме не утиче на висину уплаћених доприноса, већ исплаћена зарада.

Промена адресе исплате пензије

? М. Ј., Београд: Корисник сам пензије и преселио сам се из Прокупља у Београд. Која је процедура за промену адресе исплате пензије?

Одговор: Уколико пензију примате на кућну адресу, потребно је да филијали ПИО која исплаћује пензију поднесете захтев за промену адресе на коју се врши исплата. Уз попуњен образац зах-

тева приложите фотокопију личне карте и потврду надлежне организације унутрашњих послова о пријави-одјави пребивалишта уколико је у току поступак издавања личне карте.

СКАНДИНАВКА

АУТОР: ЛОВИЧИЋ	ЧИНОВНИШТВО	ПЛАНИНАУ ШУМА ДИЛИ	ХЕМОГЛОБИН (СКР.)	ДРЖАВА У ЕВРОПИ	ФРАНЦ. РЕЖИСЕР, ЛУЖ	АМЕРИЧ. ГЛУМИЦА, ЛИНДА	ИТАЛИЈАНСКИ РЕНЕСАНСНИ ПИСАЦ
МАТЕМАТ. И ФИЗИЧАР СТАРОГ ВЕКА							
МЕСТО У СРБИЈИ							
СИМБОЛ ЗА МЕНДЕЉЕЈЕВ			ПОСОЉЕН ДОСТА ЈАКО				
МОНАХ, КАЛУЂЕР					ИНИЦИЈАЛИ ТЕСЛЕ БРЕМЕ НА РАМЕНУ		
МАЛЕ РАЗЛИКЕ У НЕЧЕМУ							
МЕСТО У ИСТРИ				ОЗНАКА ЗА АЛТ ЗАТВОР, АПСАНА		ПРВО СЛОВО СТ.ГРБОГ ЉУБАВИ	
СИМБОЛ ЗА СУМПОР		ИМЕ КЊИЖ. ЧАПЕКА МЕРА ЗА УГЛОВЕ					
ХИМНА СВЕТИТЕЉУ (МН.)							
СИМБОЛ ЗА РАДИЈУМ			ГРАДСКА МАГЛА ЈУЖНО ВОЂЕ				
РЕЧНО ОСТРВО				СТ.РИМ. НОВЧИЋИ УПАЛА ОКА			
ЦИНИЧНА ОСОБА						ОЗНАКА ЗА ЈУГ УНИШТАВАТИ	
РАНИЈИ ФРАНЦ. ФУДБАЛЕР, ПЈЕР					СИМБОЛ ЗА ТЕЛУР МЕСТО КОД БРУСА		
ПОТУРЧЕНИ ВОЈНИК							
ЛЕКАРИ ГРАЂЕ ЧОВЕЧЕГ ТЕЛА							
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ПРИПАДН. ИРАНСК. НОМАД. ПЛЕМЕНА	СТ. ИТАЛ. РЕЖИСЕР ВИТОРИО ДЕ ГРУДИ					ОСТРВО У ИРСКОМ МОРУ
СПОРТ. ПРОГНОЗА (СКР.)			РЕКА У ФРАНЦУСК. ГРАД У ФРАНЦУСК.				
ПРЕВЛАКА НА МАЛАКИ				СТ. ГРАД ФЕНИКИЈЕ СИМБОЛ ЗА ЛАНТАН			
ИСПЛАЋИВАЊЕ							
СТАНОВНИК ТАТАРСКЕ							

ОСМОСМЕРКА

З	В	Н	О	О	Б	А	Л	А
А	Д	О	Б	О	Л	С	Ј	Н
М	Р	Р	Р	Т	Р	И	Н	А
А	О	Т	А	Т	Л	Р	К	Т
К	К	Л	Д	В	О	А	А	О
С	А	О	А	А	К	Ц	О	М
М	Р	П	Л	Р	Н	О	О	И
И	И	Е	Њ	А	М	И	Д	Ј
С	Н	Л	Т	Л	Д	И	Ц	А
Л	А	О	И	И	К	А	Ј	А
О	Џ	Б	В	Ц	Р	Р	Р	А
В	И	К	И	А	А	А	А	Б
И	Ј	Ј	Т	Р	Т	Ш	Д	О
Н	А	С	И	И	А	О	А	А
А	С	С	Г	Н	А	К	Р	О

Све доле наведене речи треба пронаћи у лику осмосмерке у осам смерова. На крају ће остати пет слободних поља, која читана редом дају назив једног јужног воћа.

АВЛИЈА, АКОЛАДА, АКОРД,
АНАТОМИЈА, АРМИЈА, АСИРАЦ, БРАДА,
ВАРАЛИЦА, ГИТАРА, ДАНИЦА, ДИКЦИЈА,
ЗАМАК, ЗДРАВКО, ИДИОМ, ИМАЊЕ,
ИНАЦИЈА, ИНОВАТОР, КОШАРА, ЛОВИНА,
МИЛИЦА, ОБАЛА, ОБРАДА, ОКАРИНА,
ОПЕЛО, ОРКАН, ОТРОВ, ПОЛТРОН, РАДАР,
САБИРАК, СИРАР, СЛОБОДА, СМИСЛОВ,
СТАРАЦ, ТАЦНА, ТИРАДА, ТРИНА.

АНАГРАМ

ТО ЈЕ ВОКАЛНИ СРЕЋНИК!

Премештањем слова, добија се име и презиме композитора и пијанисте, оснивача српског националног стила (1831-1865)

РЕШЕЊА-СКАНДИНАВКА: Архимед, Дубрава, мд, слан, инок, нт, нијансе, Ика, а, а, с, Карел, тропари, ра, смог, ада, аси, циник, Ј, Нијар, те, Јаничар, анатоми, Сика, сп, Сопа, кра, Тип, исплата, татарин. ОСМОСМЕРКА: вино. АНАГРАМ: Корнелије Станковић

Да ли сте знали ...

– да је према попису становништва из 2011. године просечна старост становника Србије већа за две године него што је била на попису 2002. године? Тако је про-

сечна старост становника Србије 42,2 године, с тим што су жене старије од мушкараца па је њихова просечна старост 43,5 година, а мушкараца 40,9 година, подаци су Републичког завода за статистику.

– да је најмлађа просечна општина у Србији – Тутин? Просечна старост Тутину је је 32,1 година, а ту је највеће учешће малолетних

становника, чак 30,9 одсто. С друге стране, у Црној Трави их има само 8,5 одсто. Рековац је општина која има највећи број житеља старијих од 85 година – 3,2 одсто, следи београдска општина Врачар са 2,8 одсто. У Тутину је тај проценат најнижи – 0,33 одсто.

– да је у земљама региона такође висока просечна старост становништва? У Босни и Херцеговини износи 39,5, у

Црној Гори 37, а у Хрватској 41,7 година, из чега видимо да је Србија „старија“ од околних земаља.

– да данас само Јапан има више од четвртине становништва старијег од 65 година (26,34 одсто), али ће му се до 2050. године у томе придружити још око 44 државе?

Гледано глобално, око 16,3 одсто становника биће старије од 65 година до 2050, што је безмало двоструко више у односу на данашњих 8,28 одсто.

– да је просечна старост становника планете у 2015. години била 29,64 године, а до 2050. године биће 36,14 година? Међутим, у Кини, која је тек недавно пре-

кинула политику једног детета, просечан становник данас већ има скоро 37 година, док ће до 2050. године имати скоро 50 година живота.

– да ће број становника у свету до 2050. порастати на 9,7 милијарди, са садашњих око 7,2 милијарде, при чему ће Индија претећи Кину и постати најмно-

гољуднија нација на свету? Двогодишња студија француског Института за демографију прогнозира да ће до краја овог века на нашој планети живети 10 до 11 милијарди људи.

Прст на чело

Мора човек сам себи да удеси иначе ће га други прописно „удесити“.

Изгубили су главу јер нису ставили прст на чело.

Свако паметан зна кад мора да се „направи луд“.

Да би вас неко понизно слушао морате га натерати да – ћути.

Да би човек постигао успех у животу и раду морају да се сложе све коцкице а не да почне да се – коцка

Милорад Бибин

Лековите мисли

Бибер више не купујем. Накупци су ми забиберили зимницу.

Кад бирам воће и поврће ћути. Кад плаћам, урлам!

Ја поштујем зимницу, али она не поштује мој новчаник.

Имам воће за зимницу. Само су шљиве у – течном стању!

Зимница ми је слична испијању лимунаде. Стално се хватам за сламку.

Пензија и зимница нису у раскораку. То је већ – шпага!

Кад су цене у четвртој брзини, пензионери су у – рикверцу.

Душан Старчевић

Несрећа зближава

Имам талента за живот али ми неталентовани не дају да живим.

Ћутање је злато. А до злата се долази ћутањем.

Око контејнера се води најјачи социјални дијалог.

Када се окрене будућност увиди се да је то стара прошлост.

Неки Срби своје жене воле, милују и пазе а по потреби бију и газе.

Ја и швалер моје жене постали смо пријатељи. То је још један доказ да несрећа зближава људе.

Паметнији попушта а будале од тога имају користи.

Сит гладном не верује јер и он гладује држећи дијету.

Радивоје Јевтић Јенки

Не убијајте време

Ситни духом крупну мржњу сеју.

Треба бити мудар и не плашити се силе. Силу мудрост плаши.

На погрешној сте страни ако сте у преломним тренуцима по страни.

Ако тражите зло, оно ће вас наћи. Ако га избегавате, можда вас неће снаћи.

Сви које сте насамарили, покушаће да од вас направе коња.

Краће живите ако убијате време.

Кратковидост није не уочити, него раније не видети.

Коме гори под ногама, греје се на сопственој ватри.

Није срамота не знати. Глупо је зналце оспоравати.

Пеко Лаличић

Молим за реч

Предлог: Родитељи ће оцењивати професоре. Мама и тата куповаће деци уџбенике, а себи дневнике.

Старлете питају да ли и силикони улазе у њихову имовинску карту.

Социјалне разлике: једни праве зимницу, а други немају ни за теглу.

За боље дане код нас су најодговорнији метеоролози.

Уз толике куварске рецепте, медији би морали да деле и ваучере од 5.000 динара.

Криза. Немамо ни противградне ни противГРАНДне ракете.

Деца немају одговор на питање: „Шта ћу бити кад порастем?“ Одговор на питање „Где ћу бити?“ знају. На бироу.

Дејан Патаковић